

# MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ

S. Sayısı : 572

**Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/461; M. G. Konseyi : 1/489)**

(D. Meclisi S. Sayısı : 349)

*T. C.*

*Danışma Meclisi*

*Başkanlığı*

*Genel Sekreterliği*

*Kanunlar Müdürlüğü : 06-2223*

*(1/461)/2074*

*25 Mart 1983*

Konu : Kanun Tasarısı

## MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 24 Mart 1983 tarihli 75 inci Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

*Sadi IRMAK*

**Danışma Meclisi Başkanı**

---

NOT : Bu Kanun Tasarısı Genel Kurulun 21, 23, 24 Mart 1983 tarihli 73, 74 ve 75 inci Birleşimlerinde görüşülmüştür.

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K. K. T. D. 18/101 - 772/05191

12 Temmuz 1982

### DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 8.7.1982 tarihinde kararlaştırılan «Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

### GENEL GEREKÇE

Çağımızda, «Refah Devleti» kavramının benimsenmesi ile, sosyal hizmetler Devletin sorumluluğu altına girmiştir. Devletin sorumluluğunu yüklediği sosyal hizmetler; ülkelerin ulusal kalkınmalarında önemli ve etkili bir rol oynamaktadır. Günümüzde etkili kalkınma ancak birbirlerini tamamlayan ekonomik ve sosyal yönler arasında denge kurabildiği takdirde gerçekleşebilir. Çünkü ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme yalnız birbirini tamamlayan süreçler olmayıp, kalkınma sürecinin birbiriyle ilgili parçalarıdır. Toplumda oluşmaya başlayan ve devam eden ekonomik ve sosyal kalkınma, beraberinde yararlarla birlikte, yeni ihtiyaçlar ve sorunlar da getirmektedir. Sosyal değişimle ortaya çıkan bu ihtiyaç ve sorunların çözülmesi ve önlenmesinde, sosyal politikanın önemli bir unsuru olan sosyal hizmetler etkili bir rol oynamaktadır. Bu hizmetlerin hedefi aile yaşamını güçlendirmek, sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde bulunan kişileri Devletin koruyucu şemsiyesi altına almak, değişen şartlara bu kişilerin uyumunu sağlamak ve artan ulusal kaynakları halkın refahına yöneltmektir.

Devletin sorumluluklarından biri olan sosyal hizmetlerin, düzenli bir biçimde ve ulusal kalkınma hedeflerine uygun olarak düzenlenebilmesi için, belirli bir politikanın kabul edilmesi gerekmektedir. Böyle bir politikanın genel çerçevesi çoğunlukla ülkelerin Anayasalarında belirlenmiştir.

Nitekim ülkemizde de sosyal hizmetlere ilişkin politikamızın en önemli etkeni olan Anayasamızın bu alandaki hükümlerine bakılacak olursa, bu hükümlerin sosyal hizmetleri, bütün ruh ve anlamıyla kavradığı görülecektir. Anayasamızda öngörülen sosyal hizmetlerle ilgili genel amaçlar aşağıdaki maddelerle ifade edilmiştir :

Anayasa, başlangıç bölümünde «İnsan hak ve hürriyetlerinin, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk Devletini bütün hukukî ve sosyal temelleri ile kurmak» gaye ve ilkesi belirlenmiştir. Buna göre hukukî ve sosyal temelleri ile kurulmakta olan Devletin ulusal dayanışmayı, sosyal adaleti, kişinin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmesi ve güvenlik altına alması Anayasanın esaslarından ve 2 nci maddesinde «T.C., insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.» hükmü vardır.

10 uncu maddede ise «Devlet ... fert huzurunu, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar» denilmektedir. Buna göre insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak Devletin görevleri arasında sayılmaktadır. Nitekim 14 üncü madde «Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir» denilmekte, aynı konu kişinin hakları yönünden de ifade edilmektedir.

35 inci madde, ailenin korunması ile ilgili olarak şu önemli hükmü getirmektedir : «Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ve diğer kamu tüzelsiileri, ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.»

Sosyal yaşamın düzeni ise 41 inci maddede ele alınmakta ve şöyle denilmektedir : İktisadî ve sosyal hayat adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır ve yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak Devletin ödevidir.

42 nci ve 43 üncü maddelerde çalışma ve çalışanların korunması ile ilgili şu hükümler bulunmaktadır : Madde 42. «Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler.» Madde 43. «Kimse, yaşına gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştırılmaz. Çocuklar, gençler ve kadınlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunur.»

Günümüzde gelişmekte olan ve ileri toplumlarda çok önemli bir yer tutan sosyal güvenlik ve sosyal yardımlarla ilgili olarak 48 inci madde de «Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için Sosyal Sigortalar ve Sosyal Yardım Teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.» denilmektedir.

49 uncu madde ise sağlık ve yoksul ailelerin konut sorunları ile ilgilidir : «Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbî bakım görmesini sağlamakla ödevlidir. Devlet, yoksul ve dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayan tedbirleri alır.»

Yukarıda belirtilen Anayasa maddelerinin hükümleri ışığında ve kalkınma planları hedeflerine uygun olarak ulusal sosyal hizmetler politikasının saptanmasında katkıda bulunacak, sosyal hizmetlere ilişkin programları hazırlayacak, uygulayacak, standartları saptayacak ve çeşitli faaliyetler arasındaki gerekli koordinasyonu sağlayacak kapasite ve yetkide bir kurumun biran önce kurulması gerekmektedir. Böyle bir kurumun kurulması Devletin üzerine almış olduğu sorumluluğu ve sosyal hizmetler alanındaki önderliğini yerine getirmesine olanak sağlayacaktır.

#### Sosyal hizmetlerin tarihçesi

Batı dünyasında feodal devlet yapısının çökmesi ve arkasından endüstri devriminin ortaya çıkardığı sefalet ve diğer kişisel ve aileye ilişkin sorunlar, sosyal yardımlara duyulan ihtiyacı artırmıştır. Sosyal yardımlar, başlangıçta kiliselerin mahallî idarelerin ve endüstri devriminden sonra da devletin benimsediği ve düzenlediği hizmetler haline gelmiştir.

Ülkemizde ise, diğer islâm ülkelerinde de görüldüğü gibi sosyal yardım asırlarca islâmiyetin sosyal adalet ilkesine dayalı din emirlerinde ifadesini bulmuş Osmanlı İmparatorluğu devrinde de vakıflar şeklinde ortaya çıkmıştır. Vakıflar aracılığı ile yoksullara, kimsesiz, dul ve yetimlere, sakatlara sosyal yardım yapma bir gelenek halinde devam etmiştir.

Endüstri devriminin ortaya getirdiği ekonomik ve toplumsal gelişme, diğer ülkelerde olduğu gibi yurdumuzu da etkilemiş ancak sosyal yardımları karşılayan vakıf ve hayratlar bu değişmeye ayak uyduramamış, devlet eskiyen ve etkisini giderek kaybeden bu kuruluşların yerine yenilerini getirme çabalarına girişmiştir. Bunun sonucunda devlet, ulusal ve yerel düzeyde hizmetler başlatmış bazı hayırsever vatandaşlar da bir araya gelerek vakıf ve hayratlara paralel gönüllü kuruluşlar kurmaya başlamışlardır.

1893 yılında dilencililiğin önlenmesi için «Teseülün men'ine dair nizamname» çıkartılmış, İstanbul'da kimsesiz sakatların bakımı için Darülaceze kurulmuş, 1909 da çıkartılan «Serseri ve Mazanna'î Şû Eşhas» Kanunu ile serseri durumunda olan ve çalışabilecek güçte olduğu halde dilencilik yapanların çalıştırılması için zorunluluklar getirmiştir.

Korunmaya Muhtaç Çocuklarla ilgili ilk adım, Mithat Paşanın Tuna Valisi iken bu bölgede açtığı islahahanelerle atılmıştır. Daha sonra korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili olarak devlet tarafından, Maarif Nezareti bünyesinde Darüleytamlar kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşının sonuna doğru Darüleytamların sayıları artmaya başlamış işleyişleri sanat öğretimine dönüştürülmeye yönelmiştir.

Darüleytamların kurulması, buralarda şehit çocuklarının bakımı ve yetiştirilmesi, bu kuruluşların malî finansmanı için «Evlâd-ı Şüheda» adlı yeni bir vergi konulmuştur.

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da kurulan Millî Hükümet, Darüleytamları Maarif Vekâletinden alarak Sıhhiye Vekâletine bağlamış ve Darüleytam Talimatnamesini hazırlayarak yürürlüğe koymuştur.

Meşrutiyet devrinde kurulan Darüleytamlar bu devrin birbirini takip eden harplerinde şehit düşenlerin, göçmen ve mültecilerin yetimlerini yetiştirmek ve ülkeye yararlı birer unsur olarak kazandırmak hususunda rol oynamıştır. Barışın sağlanması ve vatanın kurtarılması ile tarihi görevini tamamlayan bu kurumlar Millî Eğitim Bakanlığına şehir ve köy yatılı okullarına çevrilmesi kaydıyla devredilmiştir. Ancak teşkilatsızlık ve olanaksızlıklar nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmeyerek yerel yönetimlere bırakılan bu kurumlar amaca uygun bir faaliyet göstermeyerek tarihe mal olmuşlardır.

Ülkenin geleceğini oluşturan çocukların korunması ve bunlara hizmet verilmesi Devletin asıl görevlerindendir. Cumhuriyet devrinde 1926 yılında yürürlüğe giren Türk Medenî Kanunu çocukların haklarının korunması ile ilgili hükümlere de yer vermektedir. Türk Medenî Kanunu hükümlerinin yanı sıra 1940'ların sonlarında, Korunmaya Muhtaç Çocukların korunması ve yetiştirilmesi gibi millî bir davanın tüm ülkeyi kapsayan bir programla Devletçe ele alınması ve tek bir Bakanlığın sorumluluğu altında ve çocuğun korunmasını zorunlu kılan nedenleri gidermeye yönelen sosyal yardım mahiyetindeki diğer ilgili hizmetlerle bir arada yürütülmesi gerekli görülerek, bu çocuklar için özel bir kanun çıkartılması ihtiyacı gündeme gelmiştir. Nitekim, Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkındaki mülga 5387 sayılı kanun tasarısı ve gerekçesi, bu ihtiyaçtan kaynaklanarak 1949 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve bu hizmetin yürütülmesi tasarıda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına verilmiş ancak T. B. M. Meclisinde görüşülürken o günün şartları göz önünde tutularak 0 - 6 yaş grubundaki çocukların bakılıp yetiştirilmeleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve 7 - 18 yaş grubundaki çocukların yetiştirilmeleri de Millî Eğitim Bakanlığına bırakılmıştır. Daha sonra iki Bakanlık tarafından hizmetin müştereken yürütülmesinde görülen türlü aksaklıklar, hizmetin parçalanması, ödenek yetersizliği ve özellikle çocukların korunmasıyla ilgili teşkilâta yer verilmemiş olması nedeniyle ve bunların yanı sıra, Millî Eğitim Bakanlığının yoğun iş yükü karşısında türlü yönleri olan ve ancak öğretim açısından Millî Eğitim Bakanlığını ilgilendiren Korunmaya Muhtaç Çocuk konusunun bu Bakanlığın genel hizmetleri ve sorumluluğu arasından çıkarılarak beldevi hizmetler kapsamı içinde Belediye Kanununa göre kurulacak «Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliğine» bırakılması 1956 yılında toplanan «Danışma Kurulu»na Millî Eğitim Bakanlığınca getirilmiştir. Bu sorunu çözümlemek amacıyla hazırlanan tasarı 25.5.1957 tarihinde 6972 sayılı «Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun» adıyla kanunlaşmış ve hizmet illerde kurulacak «Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği»ne devredilmiştir. Ancak, Kanun çıkarılırken Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1949 yılındaki görüşünde ısrar etmiş ve bu görüşü savunarak hizmetin tek bir Bakanlıkta toplanmasını istemiştir. Bugünkü durumda bu görüşü hâlâ geçerli kılmaktadır.

Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili çalışmaların yanı sıra Cumhuriyet devrinde çıkarılan İş Kanunu ve Sosyal Sigortalarla ilgili kanunlarla kurulan kurumlarla işçiler için sosyal güvenlik hakları sağlanmaya çalışılmış ve geniş halk kitleleri sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınabilmektedir. Ancak sosyal sigortalarla ilgili olarak yerine getirilen çalışmaları bir bütün halinde kapsayan «sosyal güvenlik» hizmetinin yanı sıra yurttaşların sosyal ve ekonomik yoksunluk ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek geniş kapsamlı sosyal hizmetler yeterince geliştirilememiştir. Bununla birlikte sosyal sigorta dışında kalan yoksul hastaların hastanelerde parasız bakımları yapılmaya, ülke çapında kurulan Kızılay, Yardımsevenler, Çocuk Esirgeme Kurumu, Ulusal Verem Savaş Derneği gibi gönüllülerce sosyal yardım hizmetleri vermeye başlanmıştır. Bu kuruluşlar Devletten de yardım alarak hizmeti yaygınlaştırma gayreti içine girmişlerdir. Ancak, gönüllü kuruluşların yaptığı hizmetler değişen sosyal koşulların ortaya çıkardığı ihtiyaçları karşılamaktan uzak kalmış, sosyal ve ekonomik yönden yoksunluk içinde bulunan özel ihtiyaç gruplarını kapsayacak bir sosyal yardım ve hizmet sistemine sahip olunamamıştır.

1959 yılında, tüm alanlarda, sosyal hizmetleri düzenlemek üzere öneriler getirmek, bu alanda eğitim ve araştırma yapmak üzere 7355 sayılı Kanunla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı «Sosyal Hizmetler Enstitüsü» kurulmuştur. Bu kanunla, sosyal hizmetler alanına profesyonel meslek elemanı yetiştirmek üzere de 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi açılmış ve sosyal hizmet eğitimi vermeye başlanmıştır.

1963 yılında 225 sayılı Kanunla «Hertürlü sosyal yardım ve sosyal güvenlik hizmetlerini düzenlemek, korunmaya muhtaç çocuklarla, sakatların ve ihtiyarların bakım, yetiştirilme ve rehabilitasyonu ve çalışma gücünden yoksun fakir kimselerin sosyal güvenliğini sağlamak ve Sosyal Hizmetler Enstitüsünün idarî ve bilimsel işlerini kovalama ve denetimini yapmakla» görevlendirilen Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur.

Sosyal hizmetlerin bugünkü durumu

Ülkemizdeki Sosyal Hizmetler halen çeşitli resmî ve gönüllü kuruluşlar arasında dağınık bir biçimde yerine getirilmektedir. Toplum içinde çeşitli ihtiyaç gruplarına yönelen sosyal hizmet programları ne nüfusun tümünü kapsamakta ne de yönedikleri gruplardaki her bireye ulaşabilmektedir. Bu hizmet alanlarını kısaca gözden geçirdiğimizde bugünkü ihtiyaçlar ve hizmetin durumu kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Çocuk refahı hizmetleri :

Çocuk refahı alanında önemli bir yeri «Korunmaya Muhtaç Çocuklar» kapsamaktadır. Korunmaya Muhtaç Çocuklara götürülen hizmetler çeşitli resmî ve gönüllü kuruluşlar arasında bölünme göstermekte, büyük bir idarî ve mali sıkıntının varlığını aksettirmektedir.

1957 yılında yürürlüğe giren 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun hükümleri uyarınca, korunmaya muhtaç çocukların yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri, temelde İl Özel İdareleri ile Belediyelerin illerde müştereken kuracakları birliklerin sorumluluğuna verilmiş ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı Birliklere her türlü yardımı yapmakla yükümlü kılınmışlardır. Kanunun 6 ncı maddesine göre de 0 - 6 yaş grubunda bulunan çocukların Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Çocuk Bakım Yurtlarına, 7 - 18 yaş grubunda bulunan çocuklarında Millî Eğitim Bakanlığınca Yetiştirme Yurtlarına alınması hükme bağlanmıştır. Öte yandan, aynı Kanun Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna da korunmaya muhtaç çocukların korunması, bakılması ve yetiştirilmesi yönünde görevler atfetmiş böylece hizmet dağılmıştır.

Hizmetin Belediyeler, İl Özel İdareleri, Bakanlıklar ve temelde gönüllü bir kuruluş olan T. Çocuk Esirgeme Kurumu gibi müesseseler arasında parçalanmış bir durumda olması ve konunun esas olarak yerel yönetim düzeyinde ele alınması hizmetin niteliği, organizasyonu ve malî olanakları yönünden büyük güçlükler yaratmakta, kaynak israfına yol açmaktadır.

Bu alanda karşılaşılan en büyük güçlük organizasyon yönünden olmakta, çok başlı olma durumu hizmetin aksamasına ve bütünlüğün sağlanamamasına yol açmaktadır.

Diğer önemli güçlüklerden birisi ise, hizmeti büyük ölçüde aksatan maddî olanakların yetersizliğidir. Korunmaya Muhtaç Çocuklar için gerekli giderler Koruma Birlikleri bütçesinden tahsis edilen para ile karşılanmaktadır. 6972 sayılı Kanuna göre Koruma Birliklerinin üç ana kaynağı bulunmaktadır :

1. İl Özel İdare bütçesinden ayrılan hisseler,
2. Belediyeler bütçesinden ayrılan hisseler,
3. Devlet bütçesinden (S. S. Y. B. ve M. E. B. bütçesindeki sosyal transferler faslından) ayrılan ödenekler.

6972 sayılı Kanun hükmü gereğince Özel İdare ve Belediyeler her yıl gelirlerinin en az % 1'i oranında ödenek koyup bütçesinin tasdikinden sonra en geç üç ay içerisinde Birliklere ödemek zorundadır. Ancak bu kuruluşlar Kanunun bu yükümlülüğünü yerine getirememekte, ayrılması gerekli ödeneğin tahsilinde büyük güçlük çekilmektedir. Belediyelerin içinde bulunduğu bütçe zorlukları, gelirlerinin giderlerinden az olması kanun hükmüne rağmen Koruma Birliklerine ödeme yapmalarını engellemektedir. Belediyeler, ayırmak zorunda oldukları tahsisatın ancak az bir miktarını, o da büyük zorlamalarla, Koruma Birliklerine ödemektedirler. Öte yandan, İl Özel İdarelerinin gelirlerindeki düşüş nedeniyle Koruma Birlikleri için ayırdıkları ödenek de son derece sembolik kalmaktadır. Bütün bunların yanı sıra Devlet bütçesinden ayrılan ödenekler de açığı kapsayacak yeterlikte bulunmamaktadır. Durum böyle olunca Koruma Birlikleri istihdam ettiği personele ücretlerini ödeyememekte, çocukların beslenmesi ve diğer ihtiyaçları yeterince karşılanamamaktadır. Halen, çocukların bakımını sağlayan Çocuk Bakım Yurtları ve Yetiştirme Yurtlarının ihtiyaçları Koruma Birliklerince yıldan yıla devreden ve artık had safhaya gelmiş bulunan piyasaya borçlanmalarla karşılanmaya çalışılmaktadır.

Hizmetin niteliği yönünden karşılaşılan güçlükler de önemli boyutlara ulaşmaktadır. Kalifiye personel yönünden çekilen sıkıntının yanısıra, korunma kararlarının alınması ve çocukların çağdaş anlayışa uygun olarak bakımlarının sağlanmasında da büyük aksaklıklar gözlenmekte çocuklar âdeta bir yetimhane yaşamına terk edilmektedir.

Bunların yanı sıra, çocukların yaş gruplarına ayrılarak kurum değiştirme zorunda bırakılmaları psiko-sosyal gelişim ve yetişmelerini de olumsuz yönde etkilemekte, çocukların sorunlu hale gelmesine neden olmaktadır.

Hizmetin kapsamı, korunmaya muhtaç durumda olan çocukları kapsayacak genişliğe henüz ulaşamamış bulunmaktadır. Yurdumuzda büyük sayıda korunmaya muhtaç çocuk bulunmasına karşılık halen 0 - 6 yaş grubuna götürülen hizmet Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ile birlikte ancak 3 000 dolayındaki çocukları kapsamakta, 7 - 18 yaş grubunda ise 11 000 dolayında çocuk kurum bakımından yararlanabilmekte, 7 - 18 yaşlarındaki 5 000 dolayında korunma kararlı çocuk sırada beklemektedir. Böylece nitelik açısından olduğu kadar nicelik açısından da hizmetin halen yetersiz bir düzeyde yürütüldüğü bir gerçek olarak belirlemektedir.

Tüm bu nedenlerle, yükümlülüklerini yerine getiremez hale gelmiş bulunan Koruma Birlikleri ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun birbirlerinden kopuk çalışma biçimleri yerine, korunmaya muhtaç çocukların bakım ve yetiştirilmelerini de çağdaş sosyal yardım ve hizmet anlayışına uygun olarak programlı ve koordineli bir şekilde sağlayacak ve tüm kaynakların birleştirilmesi suretiyle hizmeti tek elden yürütecek güçlü bir kurum kurulması zorunluluk arz etmektedir.

Çocuk refahı alanında diğer bir sorun da çalışan ana - babanın çocuklarının bakımındır. Sosyo - ekonomik koşullara bağımlı olarak toplumumuzda giderek artan kadının çalışma yaşamına katılması olgusu yeni sosyal sorunlar getirmiş, bunlar içinde ise 0 - 6 yaş grubundaki çocukların bakımı ağırlık kazanmaya başlamış, Kreş ve Gündüz Bakımevi gibi sosyal hizmet kurumlarına duyulan ihtiyaç gittikçe büyük boyutlara ulaşmıştır. Halen bu ihtiyacın çok küçük bir kısmı (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı toplam kapasitesi 2 950 olan 21, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı ve 600 dolayında çocuğa hitap edebilen 13, özel ve tüzelkişilere ait olup Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetiminde 5 565 kapasiteli 132 Kreş ve Gündüz Bakımevi) kamu kuruluşlarının yanısıra özel ve tüzelkişilerce açılan kurumlarda karşılanabilmekte, bu alanda da sosyal yardım anlayışına uygun dinamik atılımlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışan anne ve babaların 7 yaşından büyük çocukları için ise koruyucu nitelikteki hizmetler yok denecek düzeydedir. Halbuki, bugün ülkemizde bir çok ilk ve orta dereceli okullarda iki ya da üçlü tedrisat yapılmakta, okul saatleri dışında çocukların toplumun tüm olumsuzluklarıyla karşı karşıya kalması söz konusu olmaktadır.

Bunların yanısıra, bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde muayyen oranda ve sürekli olarak fonksiyon ve görüntü kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda bulunan sakat çocukların sayıları da büyük rakamlara ulaşmaktadır. Bu çocukların eğitim ve öğretimlerini sağlayacak özel eğitime yönelik okullar ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. 4 üncü Beş Yıllık Kalkınma Planı rakamlarına göre 0 - 19 yaş grubunda bulunup da görmezle götürülen özel eğitim hizmeti 4 okulda 586 öğrenciyi kapsamaktadır. Oysa, bu programlardan yararlanma durumunda olanların sayısı yaklaşık 40 000 dolaylarındadır. Duyma yeteneği olmayanlara götürülen programlar ise 13 okulda toplam 2 454 kişiyi kapsamaktadır. Türkiye'de 0 - 19 yaşlarında olup da bu tür hizmete ihtiyaç duyan çocukların sayısı 46 450 dir. Eğitilebilir geri zekâlı çocuklara ise alt özel sınıflar dışında müstakil okullarda hizmet götürülmektedir. (DBYKP - Sayfa 142). Bu rakamlar, sakat çocuklara özel eğitim olanaklarının yeterince götürülemediğini tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. Kaldı ki, özel eğitimden ayrı bir özelliğe sahip, sakat çocukların korunması, bakımı ve rehabilitasyonunu içeren sosyal hizmetlerden ülkemiz yoksun bulunmakta, bu konuda da düzenli ve planlı bir çalışmaya geçilmesi toplum ve kişi refahı açısından gerekli olmaktadır.

#### Yaşlı refahı hizmetleri :

Ülkemizde toplumsal değişim sonucu ortaya çıkan sorunlardan birisi de yaşlıların refahını sağlama konusudur. Günümüzde gelişen toplumsal koşullara bağlı olarak meydana gelen değişim sonucu insan ömrünün uzaması nedeniyle genel nüfus içinde yaşlı nüfusta bir artış görülmektedir. Ortalama insan ömrünün 60 yaş dolayında olduğu ülkemizde, 1980 nüfus sayımı istatistiklerine göre 60-64 yaş grubu yaşlı sayısı 796 737, 65 ve daha yukarı yaşlı sayısı ise 2 072 316 dır. Bu grupta bulunan yaşlının, 492 280'i DPT rakamlarına göre bakım ve rehabilitasyona muhtaçtır. Bununla birlikte, ülkemizde halen bakım veren kurum sayısı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünün yaptığı bir araştırmaya göre 41'i geçmemektedir. 4 000 dolayında toplam kapasiteye sahip olan bu kurumlardan 13'ü Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, 14'ü Belediyelere, 7'si derneklere, 5'i çeşitli dinsel ve etnik gruplara ve 2'si gerçek kişiye aittir.

#### Yetişkin sakatların bakım ve rehabilitasyonu :

Bugün yurdumuzdaki çözümlenmesi gereken sosyal sorunlardan birisi de sakat ve özürlü yurttaşların durumudur. Bu sorunun çözümlenmesi ülkenin genel kültür ve sağlık kültürü düzeyi, ekonomik durumu ve sosyal yapısı ile yakından ilgilidir. Türkiye'deki sakat ve özürlülerin sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte, bu gruptaki yetişkinlerin sayısının 1 milyonun üstünde olduğu tahmin edilmektedir. Buna karşılık rehabilitasyon hizmetleri son derece yetersizdir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı ancak dört kurum bu alanda hizmet görmekte, bunların yıllık kapasitesi de 1 000'i geçmemektedir.

#### Maddî ve sosyal yoksunluk içinde olanlar :

Bu alanların dışında düşünebilecek maddî yardıma muhtaç yoksul vatandaşlar ile ailelerin refahını sağlayan çağdaş anlayışa uygun organize faaliyetlere rastlanılmamaktadır. Ancak bazı gönüllü derneklerin yoksul yurttaşlara sembolik nitelikte yardım göturdükleri izlenmektedir.

#### Aile refahı hizmetleri :

Aile Türk toplumunun temelini oluşturmaktadır. Ailenin korunması ve geliştirilmesi Anayasamızda ifadesini bulduğu üzere ana amaçlarımızdan biridir. Buna karşın, bugün aile refahına yönelik hizmetler Türkiye'de planlı ve programlı olarak yürütülememekte bu alanda hizmet verecek düzeyde kuruluşlara sahip bulunulmamaktadır. Aile, gelenek ve göreneklere göre Türk toplumunun engin sosyal ve kültürel yapısı içinde gücünü koruma çabası içinde bulunmaktadır. Ancak, hızla değişen ve gelişen Türk toplum yapısı aileye yönelik modern hizmetlerin başlatılma ve yürütülmesini gerekli hale giderek getirmekte, aile refahının korunması Devletin belli başlı görevleri arasına girmektedir.

Aile refahı hizmetlerinin amacı, aile sorunlarına yönelerek, aile yaşamının korunması, güçlenmesi ve devam etmesini aynı zamanda üyelerin aile birliği içinde doyurucu ve sağlıklı bir yaşam sürmelerini sağlamaktır.

Ailede çeşitli sorunlarla karşılaşılabilir. Bunlar arasında, karı - koca geçimsizliği, ebeveyn - çocuklar, kardeşler ve yakın akrabalar arasında anlaşmazlık, gelir yetersizliği, aile üyelerinden birinin duygusal bozukluğu sakatlığı, hastalığı, ölümü, suçluluk ve uyumsuzluğu, geçici ya da uzun süre aileden ayrılması vb. sayılabilir. Ayrıca, köyden kente göç sonucu ailenin yeni çevreye uyum sağlama yönündeki sorunları da önem kazanabilir.

Bu gibi sorunlar aile birliğine yansarak aile yaşantısını sarsabilmekte ve aksamasına yol açabilmektedir. Bir aile üyesinin kişisel sorunu dahi çoğu kez bir çok nedenin bir araya gelmesi ve aile üyelerinin hepsini birden ilgilendirmesi sonucu ailenin dengesini bir süre için bozabilmektedir. Aile kendi içinde bu sorunları çözümleyemediği takdirde kendi dışında yardım edebilecek bir sisteme başvurmak zorunda kalmaktadır. Günümüzde özellikle kent yaşamında yakın akraba ve dostların müdahalelerinin yetersiz kaldığı gözlenmekte, profesyonel bir yardım sunma gereği gittikçe daha kuvvetle kendini hissettirmektedir.

Uygulanmasını çoğunlukla Batı ülkelerinde gördüğümüz «aile rehberlik ve danışma merkezleri» veya «aile refahı kurumları» gibi çağdaş düzeyde hizmet sunan sosyal yardım ve hizmet kurumlarına günümüz Türkiye'sinde büyük ölçüde ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür hizmetin geliştirilmesinin ise ancak sosyal hizmetler

alanında görev üstlenen bir ihtisas kurumunca yerine getirilebileceği kuşkusuzdur. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulması bu alandaki boşluğu büyük ölçüde dolduracak bir özelliğe sahip bulunmaktadır.

**Sonuç :**

Görüldüğü gibi Sosyal Hizmetler alanında götürülen hizmetler nitelik ve nicelik yönünden yetersizdir. Hizmetlerin kapsamı son derece dardır ve tüm nüfusa hitap etmekten uzaktır. Bu nedenle «Sosyal Refah Devleti» anlayışına uygun olarak Sosyal Hizmetler alanında faaliyet gösterecek yeni bir kuruluşun oluşturulması ile karşı karşıya bulunulan ihtiyaç ve sorunların giderilmesi için gerekli düzenlemenin gerçekleştirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

**Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı amaç ve esasları :**

Anayasamızda ifadesini bulan ve ülkemizin kalkınmasında önemli bir yeri olan Sosyal Hizmetlerin çağdaş bir anlayış ve bilimsel uygulamalara paralel olarak yerine getirilmesi ve yurdumuzun ihtiyaçlarına cevap vermesi ancak toplum kaynaklarından azamî derecede yararlanma özelliğine sahip, Devlet ile toplum imkânlarını bütünleştirebilecek nitelikte ve Devlet yönetim sistemi içinde idarî ve malî otonomiye sahip, dinamik bir ihtisas kurumu vasıtasıyla gerçekleştirilecektir. Türkiye’de halen, Sosyal Hizmetlere ilişkin faaliyetler resmî ve özel kuruluşlar tarafından dağınık bir düzeyde yürütülmektedir. Geniş bir kitleye belirli bir hizmet düzeyini sürekli olarak ve belirli bir standartta götürmeye olanak tanımayan, kaynak israfına büyük ölçüde açık bulunan ve bu nedenle etkili olamayan bu hizmetlerin tek elden yönetimi mümkün olanlarının Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi bir teşkilat bünyesinde toplanması zorunlu görülmektedir. Halen, söz konusu hizmetlerin yürütülmesiyle görevlendirilmiş bulunan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü teşkilat yapısı ve idarî statüsü nedeniyle, görev alanında yeterli yetki ve inisiyatifte sahip değildir.

Sosyal hizmetler alanında var olan dağınıklığı giderecek, hizmetlerde bütünlüğü sağlayacak ve toplumun potansiyel ve katkısını Devletin imkânlarıyla kaynaştırabilecek özelliklere sahip katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kurulduğu takdirde, bu alandaki dar boğazlar büyük ölçüde giderilecek ve yeterli bir hizmet vermek mümkün olabilecektir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulması ile aşağıdaki amaçların gerçekleşmesi öngörülmektedir.

1. Toplumumuzda maddî ve sosyal yönden korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar başta olmak üzere sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan gruplara ulaştırılan sosyal refah hizmetlerini reorganize ederek daha verimli ve etkili bir hale getirmek.
2. Hizmet standartlarını geliştirmek.
3. Hizmet alanlarını çağımızın değişen koşullarının ortaya çıkardığı yeni sosyal sorunlara cevap verebilecek bir biçimde genişletmek.
4. Sosyal Hizmetler alanında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

**Tasarının genel esasları :**

Bugüne kadar yapılan çalışmalardan elde edilen tecrübeler ile geçmiş yıllarda yapılan Bakanlıklararası komisyon çalışmalarının ışığında ve çeşitli zamanlarda ilgili Bakanlıkların görüşlerine başvurularak hazırlanan bu kanun tasarısının esaslarını aşağıdaki başlıklarla özetleyebiliriz :

**1. Tasarının kapsamı :**

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Korunmaya Muhtaç Çocukları da içeren çocuk refahı alanını, yaşlılık refahı alanını, sakatlara götürülecek hizmetleri, aile refahı alanını, maddî ve sosyal yönden yardıma muhtaç kimselere götürülecek hizmetleri kapsamakta, sosyal yönden önleyici, koruyucu geliştirici ve iyileştirici bir özelliğe sahip bulunmaktadır.



2. Tasarının hukukî niteliği :

«Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı» duyulan ihtiyaçlara göre hizmet alanını genişletme özelliğine sahip bir Teşkilat Kanunudur. Hizmetlerin niteliği, niceliği ve kapsamı ayrıntılı olarak, kurulacak Kurum vasıtasıyla hazırlanacak mevzuatla saptanacaktır. Kanun tasarısı mevcut teşkilatları birleştirerek (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, İllerdeki Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu) katma bütçeli olarak değiştirmekte, hizmetlerin reorganizasyonunu sağlamaktadır.

3. Tasarının öngördüğü kurumun yapısal özelliği :

Kanun Tasarısı Kurumun tüzelkişiliğe sahip katma bütçeli bir teşkilat olmasını öngörmektedir.

Katma bütçeli teşkilatlar, sulh ve ibra yetkileri olan, tüzelkişiliği ve yasal temsil olanağı bulunan, özel gelir elde edip bunları kendi hizmetlerinde doğrudan kullanabilme özelliklerini taşıyan kuruluşlardır.

Ulusal düzeyde bir sosyal hizmetler örgütünün etkili bir biçimde gelişmesi ve hizmetlerini sürdürmesi kuşkusuz «Merkezi Hükümet Teşkilatı» içinde katma bütçeli bir kuruluşla yerine getirilebilir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun yürütmekle yükümlü olduğu hizmetlerin kendine has özelliklere sahip bulunması, muhtaç vatandaşların dertlerine anında ve ivedi olarak çareler bulma zorunluluğunda olması, genel bütçeden ayrılacak ödenekler dışında geniş bir gelir sağlama potansiyeline sahip bulunması ve döner sermayeli işletmeler açabilecek özellikte olması idarî ve malî yönden belirli bir serbestliği gerektirmekte, bu ise katma bütçeli bir kuruluşun oluşmasında temel nedeni ortaya çıkarmaktadır.

Merkezi Hükümet Teşkilatı içinde, Devletin temel ilkeleri doğrultusunda ve denetiminde, ancak klasik merkezî yönetim sisteminde Genel Bütçeye tabi olmanın kısıtlayıcı ve hizmeti aksatıcı yanlarından arındırılmış olarak geliştirilecek katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu işlevini ulusal düzeyde yerine getirebilecek bir özelliğe sahip olacaktır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısının getirdiği yenilikler :

Kanun tasarısıyla kurulması öngörülen teşkilat, idarî, malî, personel ve hizmet yönünden aşağıdaki yenilikleri getirmeyi amaçlamaktadır :

A) Teşkilat yönünden :

1. Tasarıda öngörülen Kurumun kurulmasıyla bugün 6972 sayılı Kanun gereğince temel sorumluluğa sahip illerdeki Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ile diğer kamu ve özel kuruluşların dağınık bir biçimde belirli bir standarttan yoksun olarak yürüttükleri korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili hizmetler tek bir idarenin sorumluluğunda toplanacaktır.

2. Kurumun görev alanında bulunan ve halen merkezî idarece yürütülmekte olan görevler giderek kuruma devredilmek suretiyle hizmetlerde birlik sağlanacaktır.

3. Halen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunca yürütülmekte olan hizmetler taşrada, bu kuruluşların birimlerinin birleştirilmesiyle oluşturulacak yeni birimlerce Kurum adına yerine getirilecektir.

B) İdarî yönden :

1. Ülkemizde sosyal değişme sonucu ortaya çıkan sosyal sorunların çözümlenmesi ve önlenmesindeki, yerel yönetimlerin hizmetlerindeki tekrarlama ve görev alanlarındaki ikilemleri gidermede yardımcı olacaktır.

2. Sosyal Hizmetler ve sosyal yardım alanında çalışan çeşitli kamu ve gönüllü kuruluşlar arasındaki gerekli koordinasyon ve işbirliğini sağlayacaktır.

3. Çeşitli sosyal hizmet kurumlarını tüketici değil üretici bir yöne çevirecek, insan gücünden ve olanaklarından yararlanmak suretiyle daha verimli sonuçlar elde edilecektir.

C) Mali yünden :

1. Toplumun öz kaynakları harekete geçirilip hayırsever yönelişler kanallize edilerek maddî olanaklar sağlanacak, genel bütçeden halen yapılmakta olan harcamalarda tasarrufa gidilecek, genel bütçe dışı gelir kaynaklarından yararlanma olanakları geliştirilecek ve böylece Devlete yeni bir malî külfet yüklenmeyecektir.

2. Kurum katma bütçeli bir idare olacağından gelir ve giderleri arasında sıkı bir bağ, olacak, gelir ve giderleri denkleştireceğinden bu hizmet için genel bütçe içine serpiştirilmiş olan şimdiki durum giderilecek, hem genel bütçe açıklığa kavuşturulacak hem de mevcut yük hafifleyecektir.

3. Kurum taşınır ve taşınmaz mal ve döner sermayeli işletmelere sahip olacak, güçlenecek ve böylece yurt ekonomisine destek sağlayacaktır.

D) Personel yönünden :

1. Kurumun gerçekleşmesi ile kanunda yazılı görevleri yerine getirecek personelin sağlanması başlangıçta bir sorun ortaya çıkarmayacaktır. Çünkü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile bu Genel Müdürlüğün fonksiyonel yönetimindeki müesseselerde bulunan meslekî, teknik ve yardımcı personel intibakları yapılmak suretiyle Kurumda görev alacaklardır. Bunun yanısıra Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliklerince halen istihdam edilmekte olanlar ile Millî Eğitim Bakanlığınca Yetiştirme Yurtlarında görevlendirilen öğretmen ve diğer personelde Kuruma geçebilecektir.

2. Hizmetin daha verimli ve yararlı biçimde yürütülebilmesi için gerekli kalifiye sosyal hizmet personelinin çalışma olanakları artacak, personel kaynaklarında gözlenen israf giderilerek, kadrolarda bütünlük sağlanacaktır.

E) Hizmet yönünden :

1. Halen gönüllü kuruluşlar tarafından yetersiz bir biçimde yoksullara yapılmakta olan maddî yardımlar, yeni bir sosyal yardım sistemi içinde düzenlenecektir.

2. Maddî ve sosyal yünden yardım ve hizmete muhtaç kişiye anında ve yerinde hizmet götürülecektir.

3. Yıllardır sürüp gelen «Korunmaya Muhtaç Çocuklar» sorununa çözüm getirilecek, mevcut hizmetin belli bir program altında çocuğun ihtiyaç ve özelliklerine göre gelişmesi olanakları sağlanacak bu hizmet alanına öncelik tanınacaktır.

4. Korunmaya Muhtaç Çocuklar kapsamı dışında kalan çocuklar da toplumun olumsuz etkilerine karşı korunmalı hale getirilecek, özellikle çalışan annenin çocuklarının bakım ve yetiştirilmesi geniş boyutlarda sağlanacak, çocuk refahı alanında önemli gelişmeler kaydedilecektir.

5. Kurumun, aileye yönelik amaçları ile, ailenin maddî ve manevî varlığının geliştirilmesi, bütünlüğünün korunması, toplum içinde güçlü bir kurum olarak işlevlerini sürdürebilmesi yönündeki etkin hizmetlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

6. Her yaştaki sakatlar ile yaşlıların bakımı ve rehabilitasyonu sağlanacak, asgarî temel hak ve hizmetlerden yararlanmaları için gerekli sistem geliştirilecektir.

7. Sosyal hizmetler alanında önemli rolü olan gönüllü kuruluşların hizmetlerini daha etkili bir hale getirmek amacıyla meslekî rehberlik ve teknik yardım sağlanacak, koordinasyon olanakları geliştirilecektir.

8. Gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerce yürütülen hizmetlerde denetim mekanizması geliştirilecek, ve belirli bir standartlaşmaya yönelinmesi gerçekleştirilecektir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı benimsenerek yürürlüğe girdiği takdirde, bu alanda gözlenen dar boğazlar büyük bir oranda ortadan kaldırılarak teşkilat ve yönetim sisteminde yeni bir aşamaya girilecek, hizmetin niteliği ve niceliği geliştirilecek ve böylece temel oluşumu yönünden Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının anagörevlerinden biri olan sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ileri düzeyde bir işleyiş ve süreklilik kazandırılarak gerçek bir sosyal yardım sistemi oluşturulacaktır. Bu nedenledir ki, kurulacak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu «Sosyal Refah Devleti» anlayışına uygun bir biçimde sosyal hizmetlerin geliştirilmesini sağlayacak önemli bir kuruluş olacaktır.

## SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU KANUNU TASARISI MADDE GEREKÇELERİ

### BÖLÜM - I

#### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

##### Amaç ve kuruluş

Madde 1. — Ülkemizde halen yürütülen sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin uygulamalar organize ve sistemli olmaktan uzak bulunmaktadır. Çeşitli kuruluşlar tarafından yeterli koordinasyon ve işbirliğinden yoksun bir şekilde dağınık bir yapı içinde oluşturulmuş sosyal hizmetlere ilişkin uygulamalar nitelik ve nicelik yönünden farklılıklar göstermekte, korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç durumdaki ihtiyaç gruplarına etkili ve yeterli bir hizmetin sunulması mümkün olamamaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak ve hizmetlerin giderek yeterli bir düzeye çıkartılmasını sağlamak amacıyla çağdaş anlamda faaliyet gösterecek bir ihtisas kurumunun kurulması zorunluluk arz etmektedir. Bu nedenle, toplum kaynak ve potansiyelini de harekete geçirebilecek ve böylece Devletin yükünü hafifletici uncurlara sahip olabilecek katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulması amaçlanmıştır.

##### Kapsam

Madde 2. — Bu madde, Kanunun kapsamını belirtmekte, öncelikle korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlıların refahlarının sağlanmasında, ihtiyaçlarının giderilmesinde ve sorunlarının çözümlenmesinde gerekli sosyal hizmetleri ele almaktadır.

Böylece, kurulması öngörülen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun faaliyet alanı da belirlenmektedir. Buna göre, toplum içinde çeşitli nedenlerle korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç duruma düşmüş kişi, aile ve gruplara bir bütün halinde yaklaşım temel felsefe olarak benimsenmiş olmaktadır.

##### Tanımlar

Madde 3. — Bu maddede, Kanunda geçen ve temel kavramlar olarak belirlenen sosyal hizmetler, korunmaya muhtaç çocuk, muhtaç sakat, muhtaç yaşlı ve sosyal hizmet kuruluşları Kanunun amaç, kapsam ve felsefesine uygun bir biçimde tanımlanmış bulunmaktadır.

### BÖLÜM - II

#### Görev ve Teşkilat

##### Görevler

Madde 4. — Bu Maddede Anayasanın 35, 48 ve 49 uncu maddelerinin amir hükümleri gereğince Kurumun yapacağı önleyici, koruyucu, geliştirici ve iyileştirici nitelikteki sosyal hizmetlere ilişkin görevler ayrıntılı bir şekilde sayılmaktadır. Kurumun görevleri, mevcut uygulama, ihtiyaçlar, sosyal hizmet programları ve alanları göz önünde tutularak düzenlenmiştir.

##### Kurumun teşkilatı

MADDE 5. — Kurumun teşkilatı, verilen görevleri yerine getirebilme kapasitesine uygun olarak ve katma bütçeli kuruluş olma özelliği dikkate alınarak, merkez ve taşrada gerektiğince organize edilmesini sağlayacak bir biçimde öngörülmüştür.

##### Merkez teşkilatı

Madde 6. — Kurumun merkez teşkilatı, Anayasanın amir hükümleri gereğince ve Kurumun görevlerini geniş kapsamlı, ihtisaslaşmış ve verimli bir biçimde yerine getirmek üzere korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç çocuk, sakat ve yaşlılar başta olmak üzere her yaştaki yardıma muhtaç yurttaşların ve ailelerin korunmasına, durumlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine ağırlık verecek özelliklere sahip, gerekli yönetim ve destek birimlerinden oluşması öngörülmüştür.

Merkez teşkilatında yer alacak birimlerin görev, sorumluluk ve işleyişlerinin ayrıntılı bir biçimde yönetmeliklerle tespiti uygun görülmüştür.

#### Taşra teşkilatı

Madde 7. — Kurumun taşra teşkilatı İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri ile sosyal hizmet kuruluşlarından oluşmaktadır. Bu birim ve kuruluşların gerekli görülen yerlerde kurulması öngörülerek, hizmetin yurdun her tarafına yayılması için taşra teşkilatının kurulmasındaki öncelikler idarenin takdirine bırakılmaktadır.

#### Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun teşkili ve toplanması

Madde 8. — Bu maddede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun çalışmalarına ışık tutmak amacıyla toplumun çeşitli kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak olan Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun kuruluş ve işleyişine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Kamu kuruluşları ile gönüllü kuruluşların ve bilimsel çalışma ve hizmetleriyle sosyal yardım ve hizmetler alanında temayüz etmiş kişilerin katkıları ön planda tutulmuştur.

#### Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun görevleri

Madde 9. — Bu maddede, Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun, koordinasyon ve işbirliğini esas alan ve hizmetlere ilişkin istişari nitelikteki kararlar alınmasını içeren görevleri belirlenmektedir.

#### Genel Müdürün yetki ve sorumlulukları

Madde 10. — Bu maddede Kurumun yönetim ve hizmetlerinden sorumlu olacak Genel Müdürün yetki ve sorumluluğunun kapsamı belirlenmekte ve yetki devri açıklanmaktadır.

#### İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme müdürlerinin yetki ve sorumlulukları

Madde 11. — İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürlerinin İl sınırları içindeki sosyal hizmetlere ilişkin uygulamalardan İl Valisi ve Kurum Genel Müdürüne karşı sorumlu olduğu belirtilerek İl Müdürlerinin yetki ve sorumlulukları açıklanmıştır.

#### Atamalar

Madde 12. — Bu madde ile çeşitli kadrolara yapılacak atamaların genel esasları hükme bağlanmaktadır.

### BÖLÜM - III

#### Mali Hükümler

#### Kurumun gelirleri

Madde 13. — Bu maddede Kurumun çeşitli gelir kaynakları sayılmaktadır. Bu gelir kaynakları katma Bütçeli bir kuruluşun gerektirdiği biçimde oluşturulmuş ve genel bütçenin yanısıra toplumsal kaynaklar ve Kurumun öz gelirlerinin de katkısı belirlenmiştir.

#### Döner sermaye

Madde 14. — Bu madde ile Korunmaya Muhtaç Çocukların yetiştirilmelerini, sakatların rehabilitasyonlarını, yaşlıların bakım ve boş zamanlarının değerlendirilmesini ve diğer hizmetler ile sosyal faaliyetleri sağlamak üzere hizmetin gereği olarak kurumca gerekli görülen yerlerde döner sermayeli işletmeler kurulacağı öngörülmektedir. Halen mevcut sosyal hizmet kurumlarından bir kısmı döner sermayeli işletme ve atölyelere sahip bulunmakta, elde edilen gelirleri giderlerini karşılamakta önemli bir kaynak olmaktadır. Kurumun kurulması halinde bu işletme ve atölyelerde devredileceğinden ayrıca döner sermayenin sahip olduğu elastikiyetin avantajları da düşünülerek Kurumun döner sermayeli tesisler kurması uygun ve yararlı görülmüştür.

#### Mali kolaylıklar

Madde 15. — Bu maddede, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun temelde bir hayır kuruluşu olduğu dikkate alınarak sahip olması gerekli vergi, resim ve harçlara ilişkin mali kolaylıklar belirtilmiştir.

## BÖLÜM - IV

### Çeşitli Hükümler

#### Tespit ve inceleme

Madde 16. — Sosyal hizmetlerden yararlanacak kişilerin tespiti ve incelemesinde kurumun esas sorumluluğa sahip bulunduğu, zabıta, belediye, memurları ve muhtarların bu konuda kurum görevlileri ile işbirliği yapmalarının zorunlu olduğu hükme bağlanmaktadır.

#### Korunma kararı

Madde 17. — Bu Maddede korunmaya muhtaç çocuklar hakkında tedbir kararlarının mahkemece alınacağı belirtilmektedir. Korunmaya muhtaç olduğu tespit edilen çocuğun sorumluluğunun Devlete geçmesi nedeniyle yetkili ve görevli mahkemece koruma için tedbir kararının alınmasında zaruret bulunmaktadır. Bu nedenle, korunmaya muhtaç çocuklar için bu özel madde Kanuna konulmuştur.

Ayrıca bu maddede koruma tedbiri alınmasına acil zorunluluk bulunan çocukları, Kurumun mahkeme kararı alınmaya kadar, uygun görülen hizmet programından yararlandırabileceği hükmü yer almaktadır.

#### Korunma kararının süresi ve kaldırılması

Madde 18. — Bu madde hükmü gereğince, kurum yetkililerinin teklifi üzerine Korunma Kararlarını kaldırma yolunda çocuk reşit olmadan girişimde bulunabileceği gibi aynı zamanda reşit olduktan sonra da özel durumlar dikkate alınarak korunma kararının devamı hususunda işlemde bulunabilecektir. Ayrıca, yine bu maddeyle, Kuruma, korunma kararı kalkan çocukların toplum içinde izlenme sorumluluğu da verilmiş bulunmaktadır.

#### Korunmaya muhtaç çocukların öğretimlerinin sağlanması

Madde 19. — Bu maddede okul çağındaki korunmaya muhtaç çocukların hangi okullarda öğrenimlerine devam edecekleri ve durumları gereğince tanınacak öncelikler belirtilmekte, sürekli bakım ve rehabilitasyona muhtaç durumda bulunmayan ancak kör, sağır, konuşma özürlü, ortapedik ve diğer bedensel sakatlar ile aklî ve ruhî yönden özürlü olup da özel eğitim olanaklarından yararlanma özelliği gösteren sakat çocukların Millî Eğitim Bakanlığınca tesis edilen okullarda eğitim ve öğretimlerinin sürdürüleceği hükme bağlanmaktadır.

#### Mirasın kuruma geçmesi

Madde 20. — Bu maddede kurumlarda bakılanların ölümü halinde, kanunî mirasçıları yoksa, taşınır ve taşınmaz mallarının kuruma intikal edeceği öngörülmektedir.

#### Haciz, devir ve temlik ayrıcalığı

Madde 21. — Bu madde haciz, devir ve temlik ayrıcalıklarını belirlemekte, Kurumca korunmaya ve yardıma muhtaç aile ve kişilere yapılacak ödemeler ve sağlanacak yardımların haciz olunamayacağı ve başkasına devir ve temlik edilemeyeceği hükme bağlanmaktadır.

#### Dava açma hakkı

Madde 22. — Bu madde ile Birleşmiş Milletler raporları ile Mısır, Seylan ve Japon Kanunlarında da yer alan, kurum yardımlarından yararlanmış kişilere karşı nafaka ile yükümlü olanların haksız olarak kuruma verdiği zararları telafi ve tanzim edici hukukî müeyyideler getirilmiştir.

#### Kurumun malları

Madde 23. — Bu madde ile Kurumun mallarının Devlet malı sayılacağı belirlenmekte ve Kuruma ait taşınmaz malların satış ve devrinde Maliye Bakanlığının izninin alınması hükmüne yer verilmektedir.

#### Kurumun teşkilatı bulunmayan yerlerde hizmetin yürütülmesi

Madde 24. — Bu kanunda yazılı görev ve işlerin yerine getirilmesi için gerekli kurum teşkilatının yurt çapını kapsayacak biçimde kurulmasının zaman alacağı düşünüldükçe, teşkilatlanmanın tamamlanmasına kadar, ihtiyaç duyulan alan ve konularda yurdun her köşesine kadar uzanan bir teşkilat yapısına sahip Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının bu olanağının halen olduğu gibi sosyal hizmetler açısından da işlerlik kazanması ve hizmetin yerine getirilmesinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

#### Kurum sembolü

Madde 25. — Tüzelkişiliğe sahip bir kamu kuruluşu hüviyetinde oluşturulması öngörülen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun diğer benzeri kuruluşlarda olduğu gibi bir sembolünün bulunması yararlı görülmüş, özellikle Kurumu oluşturacak kuruluşlardan biri olan Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun sembolünün esas alınması benimsenmiştir.

#### Onurlandırma :

Madde 26. — Temel amaç ve görevleri itibariyle bir hayır kuruluşu özelliğinde bulunan Kuruma maddi ve manevi yönden büyük hizmet ve katkılarda bulunan özel ve tüzelkişilerin bir yönetmelikle belirlenecek esaslar çerçevesinde onurlandırılması hükme bağlanmakta, böylece, Kuruma yardımcı olunmasında özendirici unsurların getirilmesi amaçlanmaktadır.

#### Sosyal Hizmetler Enstitüsü

Madde 27. — Bu Madde'de 12.6.1959 tarih ve 7355 Sayılı Kanunla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulan ve 1963 yılında 225 sayılı Kanunla Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğüne bağlanan Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nün Kuruma bağlanacağı hükmü yer almakta, böylece sosyal hizmetler alanında uygulamanın yanısıra hizmet içi eğitim, inceleme, araştırma, yayın, tanıtma gibi faaliyetlerin hizmetin bütünlüğü içinde geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

#### Yönetmelikler

Madde 28. — Bu madde, kanunun uygulanması ile ilgili olarak hizmetlerin ne şekilde yürütüleceği ile yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları belirleyici yönetmeliklerin çıkarılmasını öngörmektedir.

#### Yürürlükten kaldırma

Madde 29. — Bu madde ile, Kurumun nüvesini teşkil edecek Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile İl Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna ilişkin yürürlükten kalkacak olan yasal hükümlere atıfta bulunulmuş, ikilemlerin önlenmesi amaçlanmıştır.

### BÖLÜM - V

#### Geçici Hükümler

Geçici Madde 1. — Bu madde ile, Kuruma devredilecek kuruluş, işletme ve bürolar sayılmakta, devir işlemleri hangi esaslar dahilinde gerçekleştirileceği hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 2. — Bu madde ile, Tasarının kanunlaşması halinde Kurum emrinde istihdam edilecek personele değinilmekte, halen Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, İl Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri, Çocuk Bakım ve Yetiştirme Yurtları ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda çalışan personelin kurulacak Teşkilat'da görev almasına olanak tanınmaktadır.

Geçici Madde 3. — Bu madde ile, Tasarı kanunlaşıp Kurum kurulduğu takdirde, Kurum bütçesinin 1982 yılında Katma Bütçe olarak düzenlenmesinde Maliye Bakanlığı yetkili kılınmakta, böylece yeni mali yıla kadarki geçiş döneminde hizmetlerin aksamasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

### BÖLÜM - VI

#### Yürürlük ve Yürütme

#### Yürürlük

Madde 30. — Bu maddede, Sosyal Hizmetler Kurumu Kanununun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hükmüne yer verilmektedir.

#### Yürütme

Madde 31. — Bu maddede Sosyal Hizmetler Kurumu Kanununu Bakanlar Kurulunun yürüteceği hükmü yer almaktadır.

**İhtisas Komisyonu Raporu**

*T. C.*  
*Millî Güvenlik Konseyi*  
*İhtisas Komisyonu*  
*Esas No. : 1/489*  
*Karar No. : 124*

20 Mayıs 1983

**MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA**

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı ve Danışma Meclisinin kabul ettiği metin incelenip görüşüldü.

Bilindiği gibi günümüzde sosyal hizmetler Devletin sorumluluğu altına girmiştir. Bu hizmetlerin düzenli bir biçimde yürütülmesi için belirli bir politikanın kabul edilmesi gerekmektedir. Bu politikanın genel esasları Anayasamızın muhtelif maddelerinde belirlenmiştir.

Ülkemizde halihazırda sosyal hizmetler çeşitli resmî ve gönüllü kuruluşlarca dağınık bir biçimde yerine getirilmektedir. Çeşitli ihtiyaç gruplarına yönelen sosyal hizmet programları nüfusun tamamını kapsayamamakta ve yönedikleri gruplardaki tüm fertlere ulaşamamaktadır.

Sosyal hizmetleri bu dağınıklıktan kurtaracak, yeni Anayasamızın ışığı altında bu hizmetlere ilişkin programları hazırlayacak, uygulayacak, standartları saptayacak ve çeşitli faaliyetler arasında koordinasyon sağlayacak bir kurumun kurulması uygun olacaktır.

İncelenmek üzere Komisyonumuza gelen ve bu amaçla hazırlanmış bulunan tasarı, yukarıda belirtilen nedenlerle uygun bulunmuş ve Danışma Meclisinin kabul ettiği metin esas alınarak görüşülmüştür.

1 inci maddede tasarının amacı belirtilmiştir. Danışma Meclisi metninin amaç maddesinde teşkilatın kurulduğu belirtilmektedir. Komisyonumuz bu maddede teşkilatın niçin kurulduğunu açıkça vurgulamayı uygun bulmuştur.

Kanun tasarısının kapsamını belirleyen 2 nci maddede Kanun hükümlerinin tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzelkişilere, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personele ve sosyal hizmetlerden faydalanacaklara uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

3 üncü maddede tasarıda geçen bazı kavramların tanımları yapılmıştır. Bu maddenin (b) bendinde yer alan «korunmaya muhtaç çocuk» tabirinin kapsamına, ana ve babası belli olmayan veya bunların her ikisi tarafından terk edilen çocuklarında girmesi gerekli görülmüştür. Aynı maddenin (e) bendinde tanımlanan «sosyal hizmet kuruluşları»; bu kuruluşların kapsamına giren, Çocuk Yuvaları, Yetiştirme Yurtları, Kreş ve Gündüz Bakımevleri, Huzurevleri, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri, ayrı altbentlerde tanımlanarak belirlenmiştir.

Komisyonumuz tasarıya eklediği 4 üncü maddede sosyal hizmetlere ilişkin genel esasları belirlemiştir. Bu madde ile sosyal hizmetleri yürüten kurum ve kuruluşların ve gerçek kişilerin bu hizmetleri nasıl ve ne şekilde, hangi önceliklerle yürütecekleri hükme bağlanmıştır.

Komisyonumuz Danışma Meclisi metninden ayrı olarak önce Kurumun kuruluşunu düzenlemiş, sonra görevlerini belirtmiştir.

5 inci madde de Kurumun kuruluşunu düzenlemiştir. Danışma Meclisi metninde kuruluşa ilişkin hüküm, tasarısının amacını belirleyen 1 inci madde içinde yer almaktadır. Komisyonumuz, kuruluşun ayrı bir madde düzenlenmesini uygun mütalaa etmiştir.

6 ncı maddede Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu'nun teşkili hükme bağlanmıştır. Bu kurul Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin, 8 inci maddesinde yer almaktadır. Kurulda yer alacak Bakanlıklar ve diğer kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişiler, sosyal hizmetlerle olan ilgilerine göre belirlenmiştir. 23 Nisan gününün Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olması ve sosyal hizmetlerde çocukların taşıdığı önem göz önüne alınarak Kurulun 23 Nisan gününde ve bu tarihten makul bir süre sonra olarak tespit edilen Kasım ayında toplanması uygun mütalaa edilmiştir.

7 nci maddede Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun görevleri sayılmıştır. Bu Kurulun görevleri Danışma Meclisi metninin 9 uncu maddesinde hükme bağlanmıştır. Komisyonumuz Kurulun görevlerini üç bent halinde ve genel olarak belirlemiştir.

Komisyonumuz 8 inci maddede Kurumun bir genel müdür yönetiminde merkez ve taşra teşkilatından oluşacağını hükme bağlamıştır.

9 uncu maddede Kurumun görevleri sayılmıştır. Danışma Meclisinin kabul ettiği metinde görevler, 4 üncü maddede yer almaktadır. Komisyonumuz görevleri esas itibariyle Danışma Meclisi metninden alarak düzenlemiştir. Ayrıca, dernek ve vakıfların sosyal hizmetler alanındaki faaliyetlerini yönlendirmek ve hizmet için gerekli personeli seçip yetiştirmek de Kuruma görev olarak verilmiştir.

10 uncu maddede Kurumun merkez teşkilatı ve görevleri hükme bağlanmıştır. Merkez teşkilatı Danışma Meclisi metninde 6 ncı maddede yer almaktadır. Komisyonumuz genel müdür ve yardımcılarının sayılarını ve teşkilatın birimlerini belirlemiş, görevlerin bir yönetmelikle düzenlenmesini uygun bulmuştur.

Komisyonumuz tasarıya eklediği 11 inci madde ile «Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü»nün kuruluş ve görevlerini hükme bağlamıştır. Bu merkez, sosyal hizmetler alanında eğitim ve araştırma faaliyetlerinde bulunacaktır.

Danışma Meclisi metninin 7 nci maddesinde düzenlenen taşra teşkilatı, Komisyonumuzca 12 nci maddede düzenlenmiştir. Komisyonumuz, illerde İl Sosyal Hizmetler Kurulu ve ihtiyaç duyulan ilçelerde sosyal hizmetler şubeleri kurulmasını benimsediğinden, taşra teşkilatını bu birimleri de kapsayacak şekilde düzenlemiştir.

13 üncü maddede İl Sosyal Hizmetler Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma esasları hükme bağlanmıştır. Danışma Meclisi metninde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Komisyonumuz il dahilinde sosyal hizmet alanındaki kurum, kuruluş ve gerçek kişiler arasında koordinasyonun sağlanması ve sosyal hizmet alanlarına halkın ilgisinin ve katılımının sağlanması amacıyla her ilde böyle bir kurulun teşkilini zorunlu mütalaa etmiştir.

14 üncü maddede İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü kuruluş, kadro ve görevleri düzenlenmiştir. İl Müdürlüğünün yetki ve sorumluluğu Danışma Meclisi metninin 11 inci maddesinde yer almaktadır. Komisyonumuz il müdürlüklerinin hizmet alanlarına ve nüfus yoğunluklarına göre tespitini uygun mütalaa etmiştir. İl Sosyal Hizmetler Müdürünün İl İdare Şube Başkanı statüsünde olduğu belirtilmiştir. İlçelerin nüfus yoğunluğu ve sosyal hizmetlerin kapsamı göz önüne alınarak ihtiyaç duyulan ilçelerde de sosyal hizmet şubeleri kurulacağı hükme bağlanmıştır.

Komisyonumuz tasarıya eklediği 15 inci maddede sosyal hizmet kuruluşlarının görevlerinin ve bu kuruluşlarda çalışan personelin görev, yetki ve sorumluluklarının yönetmelikle düzenlenmesini uygun görmüştür.

Yine Komisyonumuzca tasarıya eklenen 16 ncı maddede kurum personelinin statüsü belirlenmiştir. Bu madde ile korunmaya ve bakıma alınmış olup, iş görme gücüne sahip ve istekli olanların belli esaslar dahilinde Kurumda çalıştırılabileceği hükme bağlanarak bu kişilerin iş yönünden de himayesi sağlanmıştır.

Danışma Meclisi metninin 12 nci maddesinde yer alan atamalara ilişkin hüküm 17 nci maddede düzenlenmiştir. Komisyonumuz atamaların, bu konuyu tüm kamu kurum ve kuruluşları için düzenleyen 23.4.1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılmasını uygun mütalaa etmiştir.

Danışma Meclisince 13 üncü maddede hükme bağlanan kurum gelirleri, Komisyonumuzun teklif ettiği metnin 18 inci maddesinde yer almaktadır. Madde esas itibariyle Danışma Meclisi metninden alınmıştır. Ancak il özel idare bütçelerinden ve kanunla kurulan diğer döner sermaye işletmelerinden de Kuruma belli oranlarda yardım yapılması uygun görülmüştür. Yapılacak yardımlardan bazılarının Kuruma ödenmesi hususu son fıkrada düzenlenmiştir. Danışma Meclisi metninin (j) bendinde yer alan «faiz gelirleri ile diğer her çeşit gelirler» ibaresi uygun görülmeyle metinden çıkarılmıştır.

Danışma Meclisince 14 üncü maddede düzenlenen döner sermayeye ilişkin hüküm, Komisyonumuzca redakte edilerek 19 uncu maddede benimsenmiştir.

20 nci maddede malî kolaylıklar düzenlenmiştir. Bu madde Danışma Meclisi metninin 15 inci maddesinden alınmıştır. (c) bendinde yer alan «alet, cihaz, ecza» tabiri «teçhizat» kelimesiyle karşılanmış, «yurt içinde bulunmamak ve üretimi yapılmamak» şartı sosyal hizmetlerin niteliği uygun bulunmayarak metinden çıkarılmıştır.



Danışma Meclisi metninin 16 ncı maddesinde yer alan tespit ve inceleme Komisyonumuzca 21 inci maddede hükme bağlanmıştır. Komisyonumuz bu maddede yaptığı değişiklikle mahallî mülkî amirlere de görev verecek tespit ve incelemenin etkin bir şekilde yapılmasını sağlamak istemiştir.

Danışma Meclisi metninin 17 nci maddesinde düzenlenen Korunma Kararına ilişkin hüküm, Komisyonumuzun teklif ettiği metnin 22 nci maddesinde yer almaktadır. Komisyonumuz tedbir kararının hangi amaçla alınacağını açıkça belirtmeyi uygun mütalaa etmiştir.

Komisyonumuz tasarıya eklediği 23 üncü madde ile «koruyucu aile» müessesesini getirmiştir. Bu müessese ile, korunmaya muhtaç çocuğun denetim ve gözetim altındaki bir koruyucu aile tarafından ücret karşılığı ya da gönüllü olarak bakımı ve yetiştirilmesi sağlanmış olacaktır.

Danışma Meclisi metninin 18 inci maddesinde yer alan Korunma Kararının süresi ve kaldırılmasına ilişkin hüküm, Komisyonumuzca 24 üncü maddede düzenlenmiştir. Komisyonumuz, maddede yaptığı değişiklikle, reşit olduktan sonra korunma kararının hangi şartlarda ne kadar süre ile uzatılacağını belirlemiştir. Korunma kararı kalkmış, ancak tek başına yaşamını sürdüremeyecek kız çocuklarının kurumca himaye oluna cağı ve iase, ibate ve harçlıkları karşılanmak şartıyla Kurumun hizmetlerinde çalışmalarının sağlanacağı hükme bağlanmıştır. Bu hizmetin tam yapılabilmesi için, korunma kararı kalkan çocukların Kurumla ilişkilerinin devamının sağlanması ve bunlara imkân ölçüsünde yardımcı olunması uygun mütalaa edilmiştir.

Korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması 25 inci maddede düzenlenmiştir. Bu hüküm Danışma Meclisi metninin 19 uncu maddesinde yer almaktadır. Danışma Meclisi metninde yer alan ve ilköğrenimlerini tamamlayan korunmaya muhtaç çocukların ileri düzeydeki öğrenimlerine ilişkin hüküm, bu konudaki özel mevzuat göz önüne alınarak maddeden çıkarılmıştır.

Komisyonumuz, tasarıya eklediği 26 ncı madde ile korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç sakat, yaşlı ve diğer kişilere ilişkin hususların bir yönetmelikle düzenlenmesini uygun mütalaa etmiştir.

Yine Komisyonumuzca tasarıya eklenen 27 nci madde ile sosyal hizmet kuruluşlarında, muhafaza ve bakımına terk edilen şahıslara karşı herhangi bir suç işleyen görevliler hakkında verilecek cezaların üçte bir oranında artırılması hükme bağlanmıştır.

28 inci madde mirasın Kuruma geçmesi ile ilgili olup Danışma Meclisi metninin 20 nci maddesinden ayrılmıştır.

Danışma Meclisince 21 inci maddede düzenlenen haciz, devir ve temlik ayrıcalığı, Komisyonumuzca 29 uncu maddede aynen benimsenmiştir.

Komisyonumuz 30 uncu maddede dava açma hakkını düzenlemiştir. Bu hüküm Danışma Meclisi metninin 22 nci maddesinde yer almaktadır. Komisyonumuz maddeyi sadeleştirmiştir.

Danışma Meclisi metninin 23 üncü maddesinde düzenlenen Kurumun mallarına ilişkin hüküm, Komisyonumuzca 31 inci maddede düzenlenmiştir. Danışma Meclisi metninde yer alan «para ve para hükmündeki evrak ve senetleri ile ve sair malları» ibaresine ayrıca yer vermeye, Kurum malları üzerinde suç işleyen memurların Devlet Memurları gibi cezalandırılacağına ve Kurum hakkında iflas hükümlerinin yürütmeyeceğine ilişkin hükümlere yer vermeye gerek duyulmamıştır.

Komisyonumuz, tasarıya eklediği 32 ncı madde ile koruma kararı devam eden kız çocuklarına çeyiz ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir defaya mahsus olmak üzere yardım yapılmasını hükme bağlamıştır.

Danışma Meclisi metninin 24 üncü maddesinde yer alan ve Kurumun teşkilatı bulunmayan yerlerde hizmetin yürütülmesini düzenleyen hüküm, geçici nitelikte bulunduğundan metinden çıkarılmıştır.

Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin 25 inci maddesinde Kurumun sembolü belirlenmiştir. Komisyonumuz, Kurumun sembolünün nasıl olacağını 33 üncü maddede belirtmiştir. Sembolün Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun sembolünde dikkate alınarak belirlenmesi ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun sembolünün hiçbir kurum ve kuruluşca kullanılamaması uygun mütalaa edilmiştir.

Danışma Meclisi metninin 27 nci maddesinde yer alan Sosyal Hizmetler Enstitüsüne ilişkin hükme, bu Enstitünün varlığı sona erdirildiğinden, Komisyonumuzun teklif ettiği metinde yer verilmemiştir.

Komisyonumuz tasarıya eklediği 34 üncü madde ile, Kurum dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiler ve özel hukuk tüzelkişilerince kurulacak sosyal hizmet kuruluşlarının kurulmasının, açılış izinlerinin verilmesinin, ücret tarifelerinin tespitinin, hizmet ve personel standartlarının yönetmelikle düzenleneceğini hükme bağlamıştır.

Tasarıya yine Komisyonumuzca eklenen 35 inci madde ile yukarıda belirtilen kurum, kuruluş ve kişilerce açılan sosyal hizmet kuruluşlarının Kurumun kontrol ve denetimine tabi olduğu belirlenmiştir.

Danışma Meclisi metninin 26 ncı maddesinde yer alan onurlandırmaya ilişkin hüküm, Komisyonumuzca 36 ncı maddede düzenlenmiştir. Komisyonumuz, onurlandırma işlemlerinin bir yönetmelikle düzenlenmesini uygun mütalaa etmiştir.

Yönetmeliklere ilişkin hüküm, Danışma Meclisi metninin 28 inci, Komisyonumuzun teklif ettiği metnin ise 37 ncı maddesinde yer almaktadır. Komisyonumuz yönetmeliklerin en geç altı ay içinde yürürlüğe konulmasını hükme bağlamıştır.

Danışma Meclisi metninin 29 ncü maddesinde belirtilen yürürlükten kaldırılan hükümler, Komisyonumuzca 38 inci maddede düzenlenmiştir.

Kuruma devredilecek müesseseleri belirleyen geçici 1 inci madde Danışma Meclisi metninden alınmıştır. Komisyonumuz maddeye eklediği bir fıkra ile devir işlemlerinin 31 Aralık 1983 tarihine kadar tamamlanmasını öngörmüştür.

Danışma Meclisi metninin geçici 2 ncı maddesinde yer alan hususlar, Komisyonumuzca geçici 2, 3 ve 4 üncü maddelerde düzenlenmiştir.

Geçici 2 ncı maddede varlığı sona eren Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna ait taşınmaz mallara ait kira sözleşmelerinin bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde sona ereceği hükme bağlanmıştır.

Geçici 3 üncü maddede ekli I ve II sayılı cetvellerde yer alan kadroların ihdas edildiği, kadro düzenlenmesinin ne şekilde yapılacağı açıklanmıştır.

Geçici 4 üncü maddede Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda çalışmakta olanların, Kurum kadrolarına intibak esas ve usulleri düzenlenmiştir.

Devrolunan hizmetlerin aksamadan yürütülmesine ilişkin esaslar geçici 5 inci maddede belirlenmiştir. Bu madde Danışma Meclisi metninin 5 inci maddesinden alınmıştır. Birinci fıkranın son cümlesine yapılan ilave ile harcamalara 1983 yılı sonuna kadar devam edilmesi açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca maddeye eklenen bir fıkra ile devrolunan döner sermayelere ilişkin işlemlerin yönetmelikler çıkarılıncaya kadar eski mevzuatlarına göre Kurum ve Valilerin denetim ve gözetiminde yürütülmesi esas getirilmiştir. Böylece uygulamada doğabilecek aksaklıkların önüne geçilmek istenmiştir.

Tasarıya Komisyonumuzca eklenen geçici 6 ncı madde ile taşra teşkilatının beş yıl içinde tamamlanması, bu süre içinde taşra teşkilatı kurulmayan illerde, Kurumun sorumluluğundaki hizmetlerin İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüklerince yürütülmesi öngörülmüştür.

39 ve 40 ncı maddeler yürürlük ve yürütme maddeleridir.

Raporumuz, Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına saygıyla sunulur.

Komisyon Başkanı

*Cumhur EVCİL*

Tuğgeneral

İhti. Kom. D. Bşk.

Üye

*Tuğrul AĞAR*

Sos. Güv. Bak. Müs. Yrd.

Proje Yetkilisi

*Altan ATEŞ*

Mu. Alb.

Üye

*Ertan KAHRAMANOĞLU*

SSYB. Sos. Hiz. D. Bşk.

Üye

*Rusuhi ECEVİTOĞLU*

Maliye Bak.

Bütçe-Malî Knt. D. Bşk.

Üye

*Dr. Şahap FİŞEK*

Em. Tümğ.

ÇEK. Gn. Bşk.

Üye

*Hasan KARATEPE*

Millî Eğt. Bakanlığı

Özel Eğt. D. Bşk.

## HÜKÜMETİN TEKLİFİ

### Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı

#### BÖLÜM - I

##### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

###### *Amaç ve kuruluş*

MADDE 1. — Bu Kanunla, sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin esasları tespit etmek, hizmetlerin etkili ve kapsamlı olarak bir bütün halinde ve belirli standartlarda uygulanmasını sağlamak amacıyla, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı kamu tüzelkişiliğine sahip, katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kurulmuştur.

Kurumun merkezi Ankara'dadır.

###### *Kapsam*

MADDE 2. — Bu Kanun, korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılara ilişkin refah hizmetleri ile diğer sosyal hizmetleri ve bunlara ait faaliyet ve esasları kapsar.

###### *Tanımlar*

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen kavram ve terimlerin bu Kanuna göre tanımları :

a) Sosyal Hizmetler : Kişi ve ailelerin bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanmasında, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözülmesinde, insan kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve sosyal refahlarının sağlanmasında yardımcı olmak amacıyla yapılan sistemli ve programlı hizmetlerdir.

b) Korunmaya Muhtaç Çocuk : Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsî güvenlikleri tehlikede olup; ana ve babasız, ana ve babası belli olmayan, ana ve babası tarafından terkedilen, ana ve babası tarafından ihmal edilen ve korunmasız kalan; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuktur.

c) Muhtaç Sakat : Bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde belirli bir oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup korunmaya, yardıma, bakıma ve yetiştirilmeye muhtaç kişidir.

d) Muhtaç Yaşlı : Sosyal veya ekonomik yönden yoksunluk içinde olup korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlı statüsündeki kişidir.

e) Sosyal Hizmet Kuruluşları : Bu Kanun kapsamı içindeki sosyal yardım ve hizmete muhtaç kişi ve ailelere ilişkin uygulamaları doğrudan veya ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği içinde yürütmek üzere kurulmuş bulunan kuruluşlardır.

f) Kurum : Bu Kanunda geçen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu «Kurum» deyimini ile ifade edilmiştir.

#### BÖLÜM - II

##### Görev ve Teşkilat

###### *Görevler*

MADDE 4. — Kurumun görevleri şunlardır :

a) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili esasları sosyal hizmetler politikası ve hedeflerine uygun olarak tespit etmek, çalışma plan ve programlarını hazırlamak, uygulamak ve bu konuda ilgili bakanlık ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak.

(Hükümetin Teklifi)

b) Öncelikle korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç çocuk, sakat ve yaşlıları tespit etmek, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek; bu hizmetler için uygun kuruluşlar kurmak ve işletmek; hizmet için gerekli personeli bu hizmete elverişli kişiler arasından seçmek, eğitmek, yetiştirmek, çalışma esaslarını ve sorumluluklarını belirlemek ve ilgili alanlarda görevlendirmek,

c) Çalışan ana ve babalar ile yurt dışındaki işçilerin çocuklarının bakımı ve korunmasını sağlamak amacıyla gündüzlü veya yatılı kuruluşlar kurmak ve işletmek,

d) Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını asgarî düzeyde dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere kaynakların veterliği ölçüsünde aynı ve nakdî yardımlarda bulunmak amacıyla gerekli hizmet ve programları geliştirmek ve uygulamak,

e) Kurum görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak amacıyla halkın gönüllü katılımını sağlamak ve organize etmek; toplumun örf ve âdetlerine göre yapacağı yardım ve bağışlara ilişkin programlar geliştirmek ve yürütülmesini sağlamak, bu amaçla ilgili kamu ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak, yardımda bulunmak isteyen kişi ve kuruluşlara yol göstermek.

f) Gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerince kurulacak sosyal hizmet kuruluşlarının açılış izni, personel standartları ve işleyişlerine ilişkin kuralları tespit etmek, onaylamak, denetimlerini yapmak ve kurallara uymayanların faaliyetlerini durdurmak.

Kamu kuruluşlarınca açılacak sosyal hizmet kuruluşlarının personel ve hizmet standartlarını tespit etmek, ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği içinde denetimlerini yerine getirmek.

g) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili alanlarda araştırma, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmak; uluslararası düzeyde sosyal hizmet uygulamalarını izlemek, değerlendirmek ve işbirliğinde bulunmak.

h) Toplumun değişen ihtiyaçlarına göre sosyal hizmetler alanına giren diğer görevleri yerine getirmek.

*Kurumun teşkilatı*

MADDE 5. — Kurum, bir Genel Müdürün yönetiminde, bu Kanunda yazılı görevlerin yerine getirilmesini sağlayacak şekilde, merkez ve taşra teşkilatı ile Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu ve Sosyal Hizmetler Enstitüsünden oluşur.

*Merkez teşkilatı*

MADDE 6. — Kurumun Merkez Teşkilatı, bir Genel Müdür yönetiminde, Genel Müdür Yardımcıları ile bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirmede gerekli yönetim ve destek birimlerinden oluşur.

*Taşra teşkilatı*

MADDE 7. — Kurumun taşra teşkilatı her il merkezinde kurulacak İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürlükleri ile sosyal hizmet kuruluşlarından oluşur.

Kurum, tespit edeceği önceliklere göre gerekli görülen yerlerden başlayarak taşra teşkilatının kuruluşunu tamamlar.

*Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun teşkili ve toplanması*

MADDE 8. — Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının Başkanlığında Adalet, İşçileri, Maliye, Millî Eğitim, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma Kültür ve Turizm, İmar ve İskân, Gençlik ve Spor, Sosyal Güvenlik Bakanlıkları müsteşarlarından, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı ile Diyanet İşleri Başkanı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdür ve Yardımcıları, Sosyal Hizmetler Enstitüsü Müdürü, Vakıflar Genel Müdürü, Kızılay ve Türk Hava Kurumu Genel Başkan veya temsilcilerinden; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürünün önerisi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının onayı ile seçilecek sosyal hizmetler alanında temayüz etmiş beş kişiden oluşur.

(Hükümetin Teklifi)

Kurul, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının çağrısı üzerine her yıl Mayıs ayında toplanır ve kararlar çoğunlukla alınır. Kurul, gerekli hallerde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanınca olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

*Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun görevleri*

MADDE 9. — Kurulun görevleri, Kurumun çalışmaları hakkında önerilerde bulunmak, sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin görüşler geliştirmek, işbirliğini sağlayıcı esasları ve bu konudaki çalışmaları değerlendirmek, danışma niteliğinde kararlar almaktır. Kurul aldığı karar ve önerileri bir raporla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına sunar.

*Genel Müdürün yetki ve sorumlulukları*

MADDE 10. — Bu Kanunda yazılı görevler Genel Müdür tarafından yürütülür. Genel Müdür bu işlerin yürütülmesi ve Kurumun temsil yetkisini uygun göreceği görevlilere devredebilir. Ancak bu husus Genel Müdürün sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

*İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme müdürlerinin yetki ve sorumlulukları*

MADDE 11. — İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürleri, kendilerine bağlı il teşkilatının amiri ve Genel Müdürlüğün temsilcisi olup, il sınırları içindeki uygulama ve işlemlerden İl Valisi ve Genel Müdüre karşı sorumludur.

*Atamalar*

MADDE 12. — Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı, Birinci Hukuk Müşaviri, Daire Başkanları ve Müfettişler ile Sosyal Hizmetler Enstitüsü Müdürü Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının inhası üzerine müşterek kararla; Şube Müdürleri ile İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürleri Genel Müdürün teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının onayı ile atanırlar. Bunun dışında kalan uzman ve memurlar ile tüm görevlilerin atama, terfi ve nakilleri Genel Müdür tarafından yapılır.

Muhasebe ve Bütçe Dairesi Başkanı ile Döner Sermaye Saymanı Maliye Bakanlığınca atanır.

**BÖLÜM - III**

**Mali Hükümler**

*Kurumun gelirleri*

MADDE 13. — Kurumun gelirleri şunlardır :

- a) Genel bütçeden yapılacak katkılar,
- b) Kuruma ait taşınır veya taşınmaz mallardan elde edilecek her çeşit gelirler,
- c) Kurum tarafından veya Kurum yararına başka kuruluşlar ya da gerçek ve tüzelkişilerce düzenlenecek sosyal faaliyetler ile her türlü teşebbüs gelirleri,
- d) Gerçek ve tüzelkişilerle uluslararası kuruluşlar tarafından Kuruma yapılacak aynî ve nakdî taşınır ve taşınmaz her çeşit bağışlar ve bunların gelirleri,
- e) 26.5.1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 103 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca Belediyelerce yapılacak yardımlar,
- f) İl Özel İdarelerince bütçe imkânlarına göre yapılacak yardımlar,
- g) Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna kanun, tüzük ve kararnamelerle verilmiş; kurban derisi, fitre, zekât toplama ve bunlara ilişkin paylar ile her türlü hakların kullanımı suretiyle elde edilecek gelirler,

(Hükümetin Teklifi)

h) Kanunî merkezleri Türkiye'de bulunan Bankaların ve Sigorta Şirketlerinin, her yıl malî bilançolarında hesaplanan ve Kurumlar Vergisi hesabına esas olan kârların % 1'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,

i) Tekel Genel Müdürlüğü ile diğer Kurum ve tüzelkişiler tarafından üretilen sigara ve alkollü içkilerin satış bedellerine, satış bedelinin % 3'ünü aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca tespit edilecek miktarda eklenecek payların toplamından elde edilecek gelirler,

j) Kanunla kurulu olup Spor Toto, Millî Piyango gibi şans oyunları tertip eden Kuruluşların hâsılatlarının % 1'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,

k) 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 1737 sayılı Kanunla değişik 19 uncu maddesinin 7 nci bendi uyarınca elde edilen brüt hâsılatın % 15'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,

k) Kanuna dayalı olarak kurulan Döner Sermaye İşletmelerinin yıllık brüt hâsılatlarının % 1'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,

l) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından yayınlanan ilan ve reklamların, ilan ve reklam bedeli üzerine eklenecek % 5 oranında paylar. Bu paylar, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından ayrı bir hesapta toplanarak, hesap döneminin kapandığı ayı takip eden 3 ay içinde Kuruma ödenir.

m) Belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde düzenlenen, Fuar, Festival ve Sergilere giriş biletlerine, Bakanlar Kurulunca tespit edilen miktarda yapılacak Sosyal Yardım Pulu gelirleri,

n) Döner sermaye gelirleri,

o) Faiz gelirleri ile diğer her çeşit gelirler.

*Döner sermaye*

MADDE 14. — Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, bu Kanunda öngörülen temel ve sürekli görevlere bağlı olarak ortaya çıkan üretim ve hizmet işlemlerini sürdürebilmek için gerekli yerde ve sayıda döner sermaye işletmesi kurmak amacıyla 1 milyar lira nakit sermaye tahsis edilmiştir. Bu sermaye gerektiğinde Bakanlar Kurulu kararıyla 54 katına kadar artırılabilir.

Döner sermaye, Kurum bütçesine bu amaçta konulacak ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye ile sınırlı olmaksızın tahsis olunan sermaye tutarına eklenir.

Döner sermayeye verilecek malların bedeli tahsis olunan sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye işlemleri, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa tabi değildir.

Döner sermayenin hangi alan ve kuruluşlarda kurulacağı ile işletilmesine, hesap usullerine, alım satım işlemlerine ilişkin kurallar Maliye ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte düzenlenecek bir yönetmelikte belirtilir.

Döner sermayenin işletilmesinden doğan kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaşıncaya kadar döner sermayeye eklenir. Ödenmiş sermaye bu tutarı bulduktan sonra kârlar, izleyen malî yılın 4 üncü ay sonuna kadar katma bütçeye gelir kaydedilmek üzere Kurum Saymanlığına yatırılır. Süresinde saymanlığa yatırılmayan kârlar döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil olunur.

Döner sermaye ile yapılan işlerden doğan gelir ve giderler için malî yılı izleyen 4 ay içinde düzenlenecek bilanço ve ekleri, gelir ve gider belgeleri ile birlikte Sayıştay Başkanlığına; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Döner sermaye için belirtilen iş ve hizmetlere iliş karşılır.

İlâzacak personelin her türlü giderleri döner sermayedenkin giderlerle, yalnız döner sermaye işlerinde çalıştı-

(Hükümetin Teklifi)

*Mali kolaylıklar*

MADDE 15-a)—Kurum ve kuruluşlarına yapılacak her türlü bağış ve vasiyetler vergi, resim, damga resmi ve harçlardan muaftır. Bağış ve vasiyetlerin kullanılmasında bağış ve vasiyet yapanların koydukları ve kanunlara göre geçerli sayılan kayıtlara ve şartlara uyulur.

b) Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Kurum ve kuruluşlarına makbuz karşılığında yapılacak nakdi bağışlar Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunları hükümlerine göre yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden ve kurum kazancından indirilir.

c) Kurum ve kuruluşlarınca hizmetin gereği olarak ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar yurt içinde bulunmamak veya üretimi yapılmamak kaydıyla veya bağış yoluyla gelen aynı cins malzemeler, gümrük vergisi ve buna bağlı vergi, resim ve harçtan muaftır.

d) Türkiye Çocuk Esirgeme kurumuna kanunlarla verilmiş olan imtiyazlar, kurum için de aynen uygulanır.

**BÖLÜM - IV**

**Çeşitli Hükümler**

*Tespit ve inceleme*

MADDE 16. — Korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişilerin tespiti ve incelenmesinde Kurum görevlidir.

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında köy ve mahalle muhtarları ile genel zabıta ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

*Korunma kararı*

MADDE 17. — Korunmaya muhtaç çocukların Kurum sorumluluğunda bakılıp yetiştirilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli evrakın düzenlenmesi ve ilgili mahkemeye gönderilmesi Kurumca yerine getirilir.

Kurum yaptığı inceleme sonucu haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk gördüğü çocukları mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında bakım altına alır.

*Korunma kararının süresi ve kaldırılması*

MADDE 18. — Korunma kararları genel olarak çocuk reşit olana kadar devam eder ancak, gerekli görülen durumlarda kurum yetkililerinin önerisi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan önce kaldırılabilceği gibi reşit olduktan sonra da zorunlu hallerde çocuğun izni alınmak şartıyla devamı hususunda karar verilebilir. Kurum, korunma kararı kalkan çocukların toplum içinde izlenmesinden de sorumludur.

*Korunmaya muhtaç çocukların öğretimlerinin sağlanması*

MADDE 19. — Okul çağındaki korunmaya muhtaç çocukların öğretimleri ya da bir meslek sahibi edilmeleri Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kuruluşlarına ait okullarda gerçekleştirilir. İlk öğrenimini tamamlayan korunmaya muhtaç çocuklardan yetenekli görülenlerin daha ileri düzeyde tahsil yapmak üzere üst okullara devamı, ilgili Bakanlık ve kuruluşlarca yeterli kontenjan ayrılmak suretiyle öncelikle sağlanır.

Kör, sağır, konuşma özürlü, ortapedik ve diğer bedensel sakatlar ile akli ve ruhi yönden özürlü ve

benzeri durumda olup da özel eğitime ihtiyaç gösteren korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Millî Eğitim Bakanlığınca tesis edilen okullarda yerine getirilir.

*Mirasın Kuruma geçmesi*

MADDE 20. — Kuruma bağlı kuruluşlarda bakılmakta iken kanunî mirasçı bırakmaksızın ölen kimse-lerin mirası Kuruma geçer. Kurum terekenin borcundan ancak kendisine geçen mallar ölçüsünde sorumlu olur.

*Haciz, devir ve temlik ayrıcalığı*

MADDE 21. — Bu Kanun gereğince korunmaya ve yardıma muhtaç aile ve kişilere yapılacak ödeme-ler ve sağlanacak yardımlar başkasına devir ve temlik edilemez, haciz edilemez.

*Dava açma hakkı*

MADDE 22. — Kurum, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Medenî Kanun hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak ve ödediği yardım paraları ile aynı yardımların tuta-rını ve diğer her türlü giderleri bu kişilerden istemek hakkına sahiptir.

*Kurumun malları*

MADDE 23. — Kurumun mal, para ve para hükmündeki evrak ve senetleri ile vesair malları Devlet malı hükmündedir. Bunlar üzerinde suç işleyen memurlar bu suçlardan dolayı Devlet Memurları gibi ce-zalandırılır. Kurumun alacakları Devlet alacağı derecesinde imtiyazlıdır.

Kurum hakkında iflas hükümleri yürümez.

Kuruma ait taşınmaz malların satış ve devrinde Maliye Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

*Kurumun teşkilatı bulunmayan yerlerde hizmetin yürütülmesi :*

MADDE 24. — Kurum, teşkilatlanması bütün yurttan tamamlanıncaya kadar, ihtiyaç duyulan alan ve ko-nularda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilatı ile işbirliği halinde gerekli hizmetlerin yerine getiril-mesini sağlar.

*Kurumun sembolü*

MADDE 25. — Kurumun sembolü, beyaz zemin üzerindeki kırmızı renkli yıldız içinde beyaz renkli ay esas alınmak suretiyle, Kurumun temel amaç ve görevlerine uygun olarak sembolize edilir.

*Onurlandırma*

MADDE 26. — Kuruma maddî ve manevî büyük hizmet ve katkılarda bulunan özel ve tüzelkişiler, yönetmelikçe belirlenecek esaslara uygun olarak madalya veya diğer şekillerde onurlandırılır ve bunların adı Kurumun onur levhası ve listelerine işlenir.

*Sosyal Hizmetler Enstitüsü*

MADDE 27. — 12.6.1959 tarih ve 7355 sayılı Kanunla kurulan Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kuruma bağlanmıştır. Kurum, Sosyal Hizmetler Enstitüsünün idarî ve bilimsel işlerini düzenlemek ve denetimini yapmada yetkilidir.



(Hükümetin Teklifi)

*Yönetmelikler*

**MADDE 28.** — Merkez ve taşra teşkilatı ile kuruluşların görev, sorumluluk ve işleyişleri, görevlilerin yetki ve sorumlulukları, atanacaklarda aranacak nitelikler; bu Kanun gereğince yapılacak her türlü yardım ve hizmetlerin kapsamı, hizmetlerin uygulanışı, kimlerin hangi şartlarla nasıl ve ne ölçüde yardım ve hizmetlerden yararlanacağı, yardımların ödeme ve durdurulmasının şekil ve esasları; sosyal yardım pullarının şekli, dağıtımı, bedellerinin tahsili ile diğer gelirlerinin tahsil usul ve esasları, bu konuda kişi ve kurumların görev ve sorumlulukları; kamu kuruluşları, belediyeler, İl Özel İdareleri ile gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait sosyal hizmet kuruluşları ile ilgili olarak bu Kanunla Kuruma verilen görevlere ilişkin esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

*Yürürlükten kaldırma*

**MADDE 29.** — 3017 Sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanununda ve 4862 sayılı Kanuna Bağlı 1 ve 2 Sayılı Cetvellerde Değişiklikler Yapılmasına Dair 25.4.1963 tarih ve 225 sayılı Kanunun Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünün kuruluşu hakkındaki 1 inci maddesinin (b) fıkrası, 15.5.1957 tarih ve 6972 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmış, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde faaliyeti sürdürülecek olan Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun işleyişine son verilmiştir.

**BÖLÜM - V**

**Geçici Hükümler**

**GEÇİCİ MADDE 1.** — Bu Kanunun yayımı tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünce işletilen veya yatırım programlarında yer alıp halen inşaatları sürdürülen kreş ve gündüz bakımevleri, huzurevleri, rehabilitasyon merkezleri; Devlet yatırım programları çerçevesinde yaptırılmış bulunan ya da Kanun yürürlüğe girdiği tarihte inşa edilmekte olan çocuk bakım ve yetiştirme yurtları; İller Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve bunlara bağlı çocuk bakım ve yetiştirme yurtları ile her türlü kuruluşları; Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun genel merkezi, il merkezi bağımsız şube, şube, bağımsız kol ve kollarına ait tüm büro, müessese ve işletmeleri; bunların döner sermayeleri; tüm taşınır taşınmaz malları, alacak ve borçları ile Kuruma devrolunur.

Devir işlemleri genel hükümlere göre ve mahallî mülkî amirin nezaret ve koordinatörlüğünde yapılır. Bunlardan Hazine mülkleri dışında kalan tüzelkişilere ait taşınmaz mallar Hazine adına tescil edilerek bedelsiz olarak Kuruma temlik olunur. Devir ve ferağ işlemleri her türlü harç ve vergiden muaftır.

Kuruma devrolunacak kuruluş ve işletmeler, devir işlemleri tamamlanıncaya kadar mahallî mülkî amirlerinin gözetiminde eski mevzuatlarına göre yönetilirler.

**GEÇİCİ MADDE 2-a)** Kuruma devredilen hizmetleri, halen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliklerinde mevcut kadrolarda yürüten personel bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 3 ay içinde kadroları ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna devredilir. Bu şekilde devredilen kadrolar Başbakanlık Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığına bildirilir.

b) Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda halen çalışmakta olanlardan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda memur statüsü ile devam etmek isteyenler, bu Kanunun yayımından sonraki 3 ay içinde başvurmaları kaydıyla, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri derece tavanını aşmamak şartıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek Geçici 1, 2 ve 3 üncü maddeleri hükümleri ve 20.2.1979 tarihli 2182 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunanlar için ayrıca söz konusu Kanun hükümleri ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda geçirdikleri hizmetlerinin her yıl 1 kademe her 3 yılı 1 derece sayılmak üzere derece ve kademeleri tespit edilmek suretiyle ve münhasıran bunlar için Devlet Personel Dai-

(Hükümetin Teklifi)

resinin uygun görüşü ve Maliye Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile ihdas edilecek memur kadrolarına intibak ettirilerek atanırlar.

**GEÇİCİ MADDE 3.** — Kuruma devrolunan hizmetlerle ilgili olarak 1982 yılı bütçesinde yer alan ödenekleri Maliye Bakanlığı Bütçesine aktarmaya, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 1982 yılı bütçesini Katma Bütçe olarak düzenlemeye ve Maliye Bakanlığı bütçesinde oluşturulan ödeneği katma bütçeli kuruluşun bütçesine aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Bütçe Maliye Bakanlığınca Yasama Organının onayına sunulur. Ancak onay işlemleri tamamlanıncaya kadar kurum hizmetleri Maliye Bakanlığınca düzenlenen bütçeye tasarruf etmek suretiyle yürütür.

*Yürürlük*

**MADDE 30.** — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**MADDE 31.** — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

8 . 7 . 1982

**Başbakan**

**B. Ulusu**

**Devlet Bakanı**

**Başbakan Yardımcısı**

**Z. Baykara**

**Devlet Bakanı**

**Prof. Dr. M. N. Özdağ**

**Dışişleri Bakanı V.**

**Ü. H. Bayülken**

**Ticaret Bakanı**

**K. Cantürk**

**Tarım ve Orman Bakanı**

**Prof. Dr. S. Özbek**

**Kültür ve Turizm Bakanı**

**İ. Evliyaoğlu**

**Devlet Bakanı**

**Başbakan Yardımcısı**

**T. Özal**

**Adalet Bakanı**

**C. Menteş**

**Maliye Bakanı**

**K. Erdem**

**Sağlık ve Sos. Yrd. Bak.**

**Prof. Dr. K. Kılıçturgay**

**Çalışma Bakanı**

**Prof. Dr. T. Esener**

**İmar ve İskân Bakanı**

**Dr. Ş. Tüten**

**Devlet Bakanı**

**Prof. Dr. İ. Öztrak**

**Millî Savunma Bakanı**

**Ü. H. Bayülken**

**Millî Eğitim Bakanı**

**H. Sağlam**

**Gümrük ve Tekel Bakanı**

**Prof. Dr. A. Bozer**

**Sanayi ve Teknoloji Bakanı**

**M. Turgut**

**Köy İşleri ve Koop. Bakanı**

**M. R. Güney**

**Devlet Bakanı**

**M. Özgüneş**

**İçişleri Bakanı**

**S. Çetiner**

**Bayındırlık Bakanı**

**Dr. T. Önalp**

**Ulaştırma Bakanı**

**Prof. Dr. M. Aysan**

**Enerji ve Tabii Kay. Bak.**

**F. İlkel**

**Gençlik ve Spor Bakanı**

**V. Özgül**

**Sosyal Güvenlik Bakanı**

**S. Şide**



## DANIŞMA MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

### Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanun Tasarısı

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Amaç, Kapsam ve Tanımlar

###### *Amaç*

MADDE 1. — Bu Kanunla, sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin esasları tespit etmek, hizmetlerin etkili ve kapsamlı olarak bir bütün halinde ve belirli standartlarda uygulanmasını sağlamak amacıyla, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı kamu tüzelkişiliğine sahip, katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kurulmuştur.

Kurumun Merkezi Ankara'dadır.

###### *Kapsam*

MADDE 2. — Bu Kanun, korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılara ilişkin refah hizmetleri ile diğer sosyal hizmetleri ve bunlara ait faaliyet ve esasları kapsar.

###### *Tanımlar*

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen kavram ve terimlerin tanımları :

a) Sosyal Hizmetler : Kişi ve ailelerin bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesinde ve ihtiyaçlarının karşılanmasında, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesinde, insan kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve sosyal refahlarının sağlanmasında yardımcı olmak amacıyla yapılan sistemli ve programlı hizmetlerdir.

b) Korunmaya Muhtaç Çocuk : Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsî güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana veya babası belli olmayan, ana veya babası tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilen ve korunmasız kalan; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuktur.

c) Muhtaç Sakat : Bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde belirli bir oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup korunmaya, yardıma, bakıma ve yetiştirilmeye muhtaç kişidir.

d) Muhtaç Yaşlı : Sosyal veya ekonomik yönden yoksunluk içinde olup korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlı statüsündeki kişidir.

e) Sosyal Hizmet Kuruluşları : Bu Kanun kapsamı içindeki sosyal yardım ve hizmete muhtaç kişi ve ailelere ilişkin uygulamaları doğrudan veya ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği içinde yürütmek üzere kurulmuş bulunan kuruluşlardır.

f) Kurum : Bu Kanunda geçen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu «Kurum» deyimini ile ifade edilmiştir.

## İHTİSAS KOMİSYONUNUN TEKLİF ETTİĞİ METİN

### Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Tasarısı

#### BİRİNCİ BÖLÜM

##### Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Genel Esaslar

###### Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

###### Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişileri ve özel hukuk tüzelkişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalananları ve faydalananacak durumda olanları kapsar.

###### Tanımlar

MADDE 3. — Kanunda geçen;

a) «Sosyal Hizmetler»; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddî, manevî ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü,

b) «Korunmaya Muhtaç Çocuk»; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsî güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,

2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,

3. Ana veya babası veya her ikisi tarafından terkedilen,

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,

Çocuğu,

c) «Muhtaç Sakat»; bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde belirli oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup korunmaya, yardıma, bakıma ve yetiştirilmeye muhtaç kişiyi,

d) «Muhtaç Yaşlı»; sosyal veya ekonomik yönden yoksunluk içinde olup korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlı statüsündeki kişiyi,

e) Sosyal hizmet kuruluşları; bu Kanunun amacına ve belirtilen esaslara uygun faaliyette bulunan kuruluşlar olup, bunlardan;

1. «Çocuk Yuvaları»; 0 - 12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel eğitsel, psiko sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

2. «Yetiştirme Yurtları»; 13 - 18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

3. «Kreş ve Gündüz Bakımevleri»; 0 - 6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

amacıyla kurulan ve sunduğu hizmetler karşılığında ücret alan ve yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarını,

4. «Huzurevleri»; muhtaç yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak ve bakmak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

5. «Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri»; bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarını,

f) «Kurum»; bu Kanunla kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünü, ifade eder.

*Genel esaslar*

MADDE 4. — Sosyal hizmetlere ilişkin genel esaslar şunlardır :

a) Bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmetlere ilişkin faaliyetler, Devletin denetim ve gözetiminde, halkın gönüllü katkı ve katılımı da sağlanarak bir bütünlük içinde yürütülür.

b) Sosyal hizmetler alanında faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği tesis edilerek güç birliği sağlanır ve mevcut kaynaklara en verimli şekilde işlerlik kazandırılır.

c) Sosyal hizmet programlarının uygulanmasında korunmaya muhtaç çocuk, muhtaç sakat ve muhtaç yaşlıya öncelik tanınır.

d) Sosyal hizmetlerin yürütülmesi ve sunulmasında sınıf, ırk, dil, din, mezhep veya bölge farklılığı gözletilmez, hizmet talebinin hizmet arzından fazla olması halinde öncelikler, muhtaç olma derecesi ve başvuru veya tespit sırası esas alınarak belirlenir.

e) Korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin sosyal hizmetler, ancak bu Kanunla kurulan Kurum tarafından yürütülür.

f) Bu Kanunla kurulan Kuruma bağlı kuruluşların dışındaki sosyal hizmet kuruluşlarının kurulması izne tabi olup, alınacak tertip ve tedbirlerle bunların hizmet, işleyiş ve personele ilişkin hususlarda tespit edilen standart ve esaslara uygun olarak faaliyette bulunmaları sağlanır.

g) Sosyal hizmet kuruluşlarının coğrafik ve fonksiyonel görev alanlarının ve yurt sathında dengeli dağılımlarının görev boşluğu bırakılmayacak şekilde düzenlenmesi esastır.

h) Çocuk yuvaları ile yetiştirme yurtlarının korunmaya muhtaç çocukların yaş, cinsiyet, sosyal ve psikolojik özellikleri ile özürlü dereceleri dikkate alınarak gruplandırılması ve özellikle çocuk yuvalarının, huzurevleri ile aynı mahallerde tesis edilerek dede - torun, nine - torun ilişkilerinin sağlanması esas alınır.

ı) Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç kişilere hizmet sunumu insan haysiyet ve vakarına yaraşır şekilde yerine getirilir.

j) Sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalıştırılacak personelin seçim ve niteliklerinin tespitinde ve bunların hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesinde bu Kurum ve kuruluşların hizmet özellikleri dikkate alınır.

k) Korunmaya muhtaç çocukların Türk, örf, âdet, inanç ve millî ahlakına sahip, kendisine güvenen, insan sevgi ve saygısıyla dolu, Atatürkçü düşünce ve Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun olarak yetiştirilmeleri, bir iş veya meslek sahibi yapılmaları, koruma kararı kalktıktan sonra da toplum içinde izlenmeleri ve imkânlar ölçüsünde desteklenmeleri esastır.

l) Muhtaç, sakat ve yaşlıların hayatlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmesi, muhtaç sakatların toplum içinde kendi kendilerini idare edebilecek ve üretken hale gelebilecek şekilde bakım ve rehabilitasyonlarının yapılması, bunlardan tedavisi mümkün olmayanların sürekli bakım altına alınması amacıyla gerekli her türlü tertip ve tedbir alınır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Görev ve Teşkilat**

#### *Görevler*

**MADDE 4. —** Kurumun görevleri şunlardır :

- a) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili esasları sosyal hizmetler politikası ve hedeflerine uygun olarak tespit etmek, çalışma plan ve programlarını hazırlamak, uygulamak ve bu konuda ilgili bakanlık ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak,



(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

## İKİNCİ BÖLÜM

### Kuruluş ve Görevler

#### *Kuruluş*

MADDE 5. — Dördüncü maddede belirtilen genel esaslar içinde bu Kanunla verilen görevleri yapmak üzere Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı kamu tüzelkişiliğine sahip katma bütçeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün merkezi Ankara'dadır.

#### *Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu*

MADDE 6. — Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının Başkanlığında, Adalet, İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Çalışma, Kültür ve Turizm, İmar ve İskân, Gençlik ve Spor, Sosyal Güvenlik bakanlıkları müsteşar veya müsteşar yardımcılarında, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı veya yardımcısı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdüründen, Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdüründen, Yüksek Öğretim Kurulu ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu başkanlarından, Kızılay ve Türk Hava Kurumu Genel başkanlarından Vakıflar ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel müdürlerinden ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün önerisi üzerine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanınca seçilecek sosyal hizmetler alanında temayüz etmiş beş kişiden oluşur.

Kurul, 23 Nisan günü ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının çağrısı üzerine her yıl kasım ayında toplanır. Gerekli hallerde Kurul, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanınca olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Kurulun sekreteryahizmetleri Kurum tarafından yerine getirilir.

#### *Sosyal Hizmetler Danışma Kurulunun görevleri*

MADDE 7. — Kurulun görevleri şunlardır :

a) Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tespit edilen veya Kurul üyelerinin teklif ettiği sosyal hizmetlere veya uygulanmasına ilişkin konuları incelemek, değerlendirmek ve bu konularda Bakanlığa görüş ve tavsiyelerde bulunmak.

b) Bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında ortaya çıkan sorunları incelemek ve bu sorunların çözümü için gerekli işbirliği esaslarını belirlemek.

c) Sosyal hizmetlere ilişkin olarak hazırlanan kanun tasarısı ve teklifleri, tüzük ve yönetmelikler hakkında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına görüş bildirmek.

#### *Kurumun kuruluşu*

MADDE 8. — Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, bir genel müdürün yönetiminde merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

#### *Kurumun görevleri*

MADDE 9. — Kurumun görevleri şunlardır :

a) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili esasları, sosyal hizmetler politikası ve hedeflerine uygun olarak tespit etmek, çalışma plan ve programlarını hazırlamak, uygulamak ve bu konuda ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı adına koordinasyon ve işbirliğini sağlamak.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

b) Öncelikle korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç çocuk, sakat ve yaşlıları tespit etmek, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek; bu hizmetler için uygun kuruluşlar kurmak ve işletmek; hizmet için gerekli personeli bu hizmete elverişli kişiler arasından seçmek, eğitmek, yetiştirmek, çalışma esaslarını ve sorumluluklarını belirlemek ve ilgili alanlarda görevlendirmek,

c) Çalışan ana ve babalar ile yurt dışındaki işçilerin çocuklarının bakımını ve korunmasını sağlamak amacıyla gündüzlü veya yatılı kuruluşlar kurmak ve işletmek,

d) Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük düzeyde dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere kaynakların yeterliği ölçüsünde aynî ve nakdî yardımlarda bulunmak amacıyla gerekli hizmet ve programları geliştirmek ve uygulamak,

e) Kurum görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak amacıyla halkın gönüllü katılımını sağlamak ve organize etmek; toplumun örf ve âdetlerine göre yapacağı yardım ve bağışlara ilişkin programlar geliştirmek ve yürütülmesini sağlamak, bu amaçla ilgili kamu ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak, yardımda bulunmak isteyen kişi ve kuruluşlara yol göstermek,

f) Gerçek kişiler ve özel hukuk tüzelkişilerince kurulacak sosyal hizmet kuruluşlarının açılış izni, personel standartları ve işleyişlerine ilişkin kuralları tespit etmek, onaylamak, denetimlerini yapmak ve kurallara uymayanların faaliyetlerini durdurmak,

Kamu kuruluşlarınca açılacak sosyal hizmet kuruluşlarının personel ve hizmet standartlarını tespit etmek, ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği içinde denetimlerini yerine getirmek,

g) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili alanlarda araştırma, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmak; uluslararası düzeyde sosyal hizmet uygulamalarını izlemek, değerlendirmek ve işbirliğinde bulunmak,

h) Toplumun değişen ihtiyaçlarına göre sosyal hizmetler alanına giren diğer görevleri yerine getirmek.

*Kurumun teşkilatı*

MADDE 5. — Kurum, bir Genel Müdürün yönetiminde, bu Kanunda yazılı görevlerin yerine getirilmesini sağlayacak şekilde, merkez ve taşra teşkilatı ile Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu ve Sosyal Hizmetler Enstitüsünden oluşur.

*Merkez teşkilatı*

MADDE 6. — Kurumun Merkez Teşkilatı, bir Genel Müdür yönetiminde, üç Genel Müdür Yardımcısı ile aşağıda ad ve görevleri yazılı anabirimlerden oluşur.

a) Aile ve Çocuk Hizmetleri Dairesi :

Aile refahı hizmetleri; korunmaya muhtaç çocukların tespiti, korunma altına alınması, bakımı, yetiştirilmesi ve toplum içinde izlenmesi ile ilgili her türlü hizmetleri; çalışan ana ve babalar ile yurt dışındaki işçilerin çocuklarının bakımı ve korunmasını sağlamak üzere kreş ve gündüz bakımevi ile yatılı hizmetleri geliştirmek ve yürütmekle görevlidir.

b) Yaşlı Hizmetleri Dairesi :

Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlılarla ilgili her türlü sosyal hizmetleri oluşturmak ve yürütmekle görevlidir.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Öncelikle korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç çocuk, sakat ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için 3 üncü maddede tanımları yapılan sosyal hizmet kuruluşlarını 4 üncü maddede belirtilen esaslar çerçevesinde kurmak ve işletmek.

c) Çalışan ana ve babalar ile yurt dışındaki işçilerin çocuklarının bakımını ve korunmasını sağlamak amacıyla imkânları ölçüsünde gündüzlü veya yatılı kuruluşlar kurmak ve işletmek.

d) Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük düzeyde dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere kaynakların yeterliliği ölçüsünde aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak amacıyla gerekli hizmet ve programları geliştirmek ve uygulamak.

e) Kurum görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak amacıyla halkın gönüllü katılımını sağlamak ve organize etmek; toplumun örf, âdet ve inançlarına göre yapacağı yardım ve bağışlara ilişkin programlar geliştirmek ve yürütülmesini sağlamak, bu amaçla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği yapmak, yardımda bulunmak isteyen kişi, kurum ve kuruluşlara yol göstermek.

f) Dernek ve vakıfların sosyal hizmetler alanındaki faaliyetlerini yönlendirmek, bunların bütçelerinde sosyal hizmetlere ayırdıkları payların yerinde ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla görüş ve tavsiyelerde bulunmak.

g) Kuruma bağlı olanlar dışında kurulacak sosyal hizmet kuruluşlarının açılış iznine, her türlü standartlarına ve işleyişlerine ilişkin esasları, varsa ücret tarifelerini tespit etmek, onaylamak, denetimini yapmak ve bu esaslara uymayanların faaliyetlerini durdurmak.

h) Sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili alanlarda araştırma, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmak, uluslararası düzeyde sosyal hizmet uygulamalarını izlemek, değerlendirmek ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak.

i) Hizmet için gerekli personeli bu hizmete elverişli kişiler arasından seçmek, eğitmek, yetiştirmek, çalışma esaslarını ve sorumluluklarını belirlemek ve ilgili alanlarda görevlendirmek.

j) Toplumun değişen ihtiyaçlarına göre sosyal hizmetler alanına giren veya kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

*Kurumun merkez teşkilatı ve görevleri*

MADDE 10. — Kurumun merkez teşkilatı bir genel müdür, üç genel müdür yardımcısı ile aşağıdaki esas birimlerden oluşur.

- a) Özel Kalem,
- b) Hukuk Müşavirliği,
- c) Teftiş Kurulu,
- d) Planlama, Koordinasyon ve Etüt Dairesi,
- e) Aile ve Çocuk Hizmetleri Dairesi,
- f) Yaşlı Hizmetleri Dairesi,
- g) Sakatların Korunması ve Rehabilitasyonu Dairesi,
- h) Genel Sosyal Hizmetler Dairesi,
- ı) Personel ve İdarî İşler Dairesi,
- j) Destek Hizmetleri Dairesi,
- k) Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

c) Sakatların Korunması ve Rehabilitasyonu Dairesi :

Sakat kimselerin korunması, bakımı ve rehabilitasyonuna ilişkin hizmetleri geliştirmek ve yürütmekle görevlidir.

d) Genel Sosyal Hizmetler Dairesi :

Yoksullara aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak amacıyla, gerekli sosyal yardım, hizmet ve programlarını geliştirmek ve yürütmek; halkın Kurum hizmetlerine gönüllü katkı ve katılımını sağlamak ve organize etmek; kamusal ve gönüllü kuruluşların sosyal hizmetler alanındaki çalışmalarında işbirliği ve koordinasyonu sağlamada yardımcı olmak; uluslararası düzeydeki sosyal hizmet uygulamalarını izlemek, değerlendirmek ve uluslararası sosyal hizmet vakalarına ilişkin çalışmalar ile Kurumun yabancı ülkelerle olan ilişkilerini yürütmek; toplumun değişen ihtiyaçlarına göre geliştirilecek sosyal hizmetler alanına giren diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

e) Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi :

Sosyal hizmetler alanına giren konularda inceleme ve araştırmalar yapmak, uygulamalara ilişkin istatistik bilgileri toplayıp değerlendirmek; bu alandaki standart ve esasları tespit etmek; birimler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak; çalışma planları ve programları ile Kurum bütçesini ve yatırım programlarını planlamak, değerlendirmek ve izlemek; sosyal hizmetlere ilişkin konularda görüş oluşturmak ve bildirmekle görevlidir.

f) Eğitim, Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi :

Sosyal Hizmetler alanındaki uygulamaları yerine getirecek personelin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve bilgi düzeylerinin yükseltilmesi için gerekli programları geliştirmek ve uygulamak, kurslar açmak, hizmetiçi eğitim programlarını oluşturmak ve yürütülmesini sağlamak; sosyal hizmetler alanına giren konularda toplum bilincinin geliştirilmesi ve toplumun eğitilmesi için gerekli uygulamaları yerine getirmek; sosyal hizmetlerle ilgili yayın ve tanıtma faaliyetleri ile halkla ilişkileri yürütmekle görevlidir.

g) Destek Hizmetleri Dairesi :

Merkez ve taşra teşkilatının her çeşit araç, gereç ve malzeme ihtiyacının karşılanması, dağıtımı, bakım ve onarımının sağlanması ve envanterinin çıkartılması; inşaat, bina onarımı ve emlak işlerinin yürütülmesi ile görevlidir.

h) Personel ve İdarî İşler Dairesi :

Kurum personelinin her türlü özlük ve sicil işleri ile tayin işlemlerini yürütmek; Kuruma gelen bütün evrak vesâireyi teslim almak, kaydetmek ve usulünce yerlerine dağıtmak, Kurumdan çıkan evrakı da aynı şekilde yerlerine göndermek; Kurumun evrak deposu ve arşiv işlerini düzenlemek ve muhafaza etmek ve diğer idarî işleri yerine getirmekle görevlidir.

ı) Teftiş Kurulu :

Teftiş Kurulu ve müfettişler doğrudan doğruya Genel Müdüre bağlı olup onun adına, Kurumun temel görev ve sorumlulukları çerçevesinde sosyal hizmet kuruluşlarının işleyiş, yönetim, bütçe ve personeline ait her türlü konuda teftişini yapmakla görevlidir.

i) Hukuk Müşavirliği :

Kurumun hukuk işlerini yürütmek; gerektiğinde Kurum hizmetlerine ilişkin hukuki konularda görüş oluşturmak ve tavsiyelerde bulunmakla görevlidir.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Genel Müdür ve yardımcıları ile (k) bendindeki müdürlük hariç yukarıda sayılan birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları, 4 üncü maddede belirtilen genel esaslar içinde ve 9 uncu maddede yer alan Kurum görevleri dikkate alınarak bir yönetmelikle düzenlenir.

*Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün kuruluş ve görevleri*

MADDE 11. — Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü bir müdürün yönetiminde bir müdür yardımcısı ile Eğitim, Araştırma, Yayın ve Dokümantasyon şubeleri ve İdarî İşler Şefliğinden oluşur.

Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezinin görevleri şunlardır :

a) Sosyal hizmetler alanındaki uygulamaları yerine getirecek personelin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve bilgi düzeylerinin yükseltilmesi için gerekli programları geliştirmek ve uygulamak; hizmet içi eğitim programlarını oluşturmak ve yürütülmesini sağlamak,

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*Taşra teşkilatı*

MADDE 7. — Kurumun taşra teşkilatı, İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme müdürlükleri ile sosyal hizmet kuruluşlarından oluşur.

Kurum, tespit edeceği önceliklere göre gerekli görülen yerlerden başlayarak taşra teşkilatının kuruluşunu tamamlar.

*Sosyal hizmetler danışma kurulunun teşkili ve toplanması*

MADDE 8. — Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının başkanlığında Adalet, İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma, Kültür ve Turizm, İmar ve İskân, Köy İşleri ve Kooperatifler, Gençlik ve Spor, Sosyal Güvenlik Bakanlıkları müsteşarlarından veya bu bakanlıkların müsteşar yardımcılarında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı veya yardımcısı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdür ve Yardımcıları, Sosyal Hizmetler Enstitüsü Müdürü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kızılay ve Türk Hava Kurumu Genel Başkan veya temsilcilerinden; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürünün önerisi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının onayı ile seçilecek, sosyal hizmetler alanında temayüz etmiş, beş kişiden oluşur.

Kurul, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının çağrısı üzerine her yıl Mayıs ayında toplanır ve kararlar çoğunlukla alınır. Kurul, gerekli hallerde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanınca olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

*Sosyal hizmetler danışma kurulunun görevleri*

MADDE 9. — Kurulun görevleri, Kurumun çalışmaları hakkında önerilerde bulunmak, sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin görüşler geliştirmek, işbirliğini sağlayıcı esasları ve bu konudaki çalışmaları değerlendirmek, danışma niteliğinde kararlar almaktır. Kurul aldığı karar ve önerileri bir raporla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına sunar.

*Genel müdürün yetki ve sorumlulukları*

MADDE 10. — Bu Kanunda yazılı görevler Genel Müdür tarafından yürütülür. Zaruret halinde Genel Müdür bu işlerin yürütülmesi ve Kurumu temsil yetkisini, uygun göreceği görevlilere devredebilir. Ancak bu husus Genel Müdürün sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

- b) Sosyal hizmetler alanına giren konularda toplum bilincinin geliştirilmesi ve toplumun eğitilmesi faaliyetlerini yürütmek,
- c) Sosyal hizmetler alanına giren konularda araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak,
- d) Korunmaya muhtaç çocuklar, her yaş grubundaki sakatlar, muhtaç yaşlılar, yoksullar, muhtaç aileler ile diğer yardıma muhtaç kişilere uygulanacak sosyal hizmet yöntem ve tekniklerini belirlemek ve geliştirilmesini sağlayıcı çalışmalarda bulunmak,
- e) Sosyal hizmet kuruluşlarınca uygulanan hizmet programlarının teknik yönlerine ilişkin değerlendirmeler yapmak ve geliştirilmesini sağlayıcı önerilerde bulunmak,
- f) Fertlerin sosyal intibaksızlıklarını gidermeye ve toplum kalkınmasını temine yarayacak tedbirleri araştırmak,
- g) Sosyal hizmetlere ilişkin konularda yayın ve dokümantasyon işlerini yerine getirmek,
- h) Sosyal hizmetlere ilişkin bilimsel faaliyetlerde bulunmak.

*Taşra teşkilatı*

**MADDE 12. —** Kurumun taşra teşkilatı aşağıdaki birimlerden oluşur :

- a) İl Sosyal Hizmetler Kurulu,
- b) İl sosyal hizmetler müdürlükleri,
- c) İhtiyaç duyulan ilçelerde kurulacak sosyal hizmetler şubeleri,
- d) Sosyal hizmet kuruluşları.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*İl sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme müdürlüğünün yetki ve sorumlulukları*

MADDE 11. — İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürü kendisine bağlı il teşkilatının amiri ve Genel Müdürlüğün temsilcisi olup, il sınırları içindeki uygulama ve işlemlerden Vali ve Genel Müdüre karşı sorumludur.



(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

*İl Sosyal Hizmetler Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma esasları*

**MADDE 13.** — İl Sosyal Hizmetler Kurulu valinin başkanlığında aşağıdaki temsilcilerden oluşur.

- a) İl idare kurulu üyeleri ile il sosyal hizmetler müdürü,
  - b) İl merkez belediye başkanı,
  - c) Varsa ildeki üniversite rektörleri, yoksa dekanlar, dekan da yoksa, enstitü ve yüksekokul müdürleri,
  - d) Büyük iş ve müessese sahiplerinden vali tarafından seçilecek en az iki en çok altı üye,
  - e) Sosyal hizmetler alanında yararlı faaliyetleriyle tanınmış kişiler arasından vali tarafından seçilecek en az iki en çok altı üye,
- (d) ve (e) bentlerinde belirtilen üyelerin görev süreleri iki yıl olup bunların yeniden seçilmeleri mümkündür.

Kurul mart, haziran, eylül ve aralık aylarının ilk haftasında olmak üzere senede en az dört defa toplanır. Vali gerektiğinde kurulu ayrıca toplantıya çağırabilir.

Kurul, ilde sosyal hizmetlerle ilgili uygulamaları değerlendirmek, karşılaşılan güçlüklerle çözüm yolları araştırmak, bu alandaki koordinasyon ve işbirliğini geliştirmek, halkın katkı ve katılımının Kurum hizmetleri çerçevesinde devamlılığını sağlayıcı tedbirleri almak ve bu konularda görüş oluşturmakla görevlidir.

Kurul üyelerinin seçimi ve çalışma usulleri bir yönetmelikle düzenlenir.

*İl sosyal hizmetler müdürlüğü kuruluş, kadro ve görevleri*

**MADDE 14.** — İl sosyal hizmetler müdürlüklerinin kuruluş ve kadroları hizmet alanlarına ve nüfus yoğunluklarına göre tespit edilir.

İl sosyal hizmetler müdürü, Kurumun ildeki temsilcisi ve il idare şube başkanı statüsünde olup ildeki Kuruma bağlı kuruluşların amiridir. İl sosyal hizmetler müdürü, il sınırları içindeki uygulama ve işlemlerden vali ve genel müdüre karşı sorumludur.

İhtiyaç duyulan ilçelerde il sosyal hizmetler müdürlüklerine bağlı sosyal hizmetler şubeleri kurulur.

*Sosyal hizmet kuruluşları*

**MADDE 15.** — Sosyal hizmet kuruluşlarının görevleri, bu kuruluşlarda çalışan personelin görev, yetki ve sorumlulukları 3 üncü maddedeki tanımlar 4 üncü maddede belirtilen genel esaslar dikkate alınarak yönetmelikle düzenlenir.

*Personel statüsü*

**MADDE 16.** — Kurum personeli hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

Kurum, hizmetin gereği veya daimî kadro ile yapılamayan veya daimî kadro ile yapılması güçlük arz eden işler için sözleşme ile personel çalıştırabilir. Bu personel tercihan 40 yaşını doldurmuş kişiler arasından seçilir.

Korunmaya ve bakıma alınmış olup, iş görme gücüne sahip ve istekli olanlar; bulundukları sosyal hizmet kuruluşlarının uygun görülen hizmetlerinde bu hizmetlerle ilgili kadroların boş tutulması ve her boş kadro karşılığı haftada 40 saati geçmemek üzere tespit edilecek çalışma saatleri içinde, saat başına ücret ödenmek kaydıyla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, iş ve sosyal güvenlikle ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmaksızın Borçlar Kanunu hükümlerine göre sözleşme ile çalıştırılabilirler. Saat ücreti asgarî ücretin aylık çalışma saati toplamına bölünmesi ile tespit edilir. Bir kadro karşılığında çalışma saati ile sınırlı olmak üzere birden fazla kişi çalıştırılabilir. Ancak kişi başına ayda 60 saatin dışında ücret ödenemez. Bu şekilde çalışmanın usul ve esasları bir yönetmelikle düzenlenir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

#### *Atamalar*

MADDE 12. — Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı, Birinci Hukuk Müşaviri, Daire Başkanları ve Müfettişler ile Sosyal Hizmetler Enstitüsü Müdürü Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının inhası üzerine müşterek kararla; Şube Müdürleri ile İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Müdürleri Genel Müdürün teklifi üzerine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının onayı ile atanırlar. Bunun dışında kalan uzman ve memurlar ile tüm görevlilerin atama, terfi ve nakilleri Genel Müdür tarafından yapılır.

Muhasebe ve Bütçe Dairesi Başkanı ile Döner Sermaye Saymanı Maliye Bakanlığınca atanır.

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

#### Mali Hükümler

#### *Kurumun gelirleri*

MADDE 13. — Kurumun gelirleri şunlardır :

- a) Genel bütçeden yapılacak hazine yardımı,
- b) Kuruma ait taşınır veya taşınmaz mallardan elde edilecek her çeşit gelirler,
- c) Kurum tarafından veya kurum yararına başka kuruluşlar ya da gerçek ve tüzelkişilerce düzenlenecek sosyal faaliyetler ile her türlü teşebbüs gelirleri,
- d) Gerçek ve tüzelkişilerle uluslararası resmî ve özel kuruluşlar ve yabancı benzer kuruluşlar tarafından kuruma yapılacak aynî ve nakdî taşınır ve taşınmaz her çeşit bağışlar ve bunların gelirleri,
- e) 26.5.1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 103. üncü maddesinin 3. üncü fıkrası uyarınca belediyelerce yapılacak yardımlar,
- f) Varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna kanun, tüzük ve kararnamelerle verilmiş; kurban derisi, fitre, zekât toplama ve bunlara ilişkin paylar ile her türlü hakların kullanımı suretiyle elde edilecek gelirler,
- g) Kanunla kurulmuş olan Spor - Toto, Millî Piyango gibi şans oyunları tertip eden kuruluşların hâsılatının % 1'inin kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,
- h) Belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde düzenlenen fuar, festival ve sergilere giriş biletlerine, Bakanlar Kurulunca tespit edilen miktarda yapıştırılacak sosyal yardım pulu gelirleri,
- ı) Döner sermaye gelirleri,
- j) Faiz gelirleri ile diğer her çeşit gelirler.

#### *Döner sermaye*

MADDE 14. — Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, bu Kanunda öngörülen temel ve sürekli görevlere bağlı olarak ortaya çıkan üretim ve hizmet işlemlerini sürdürebilmek için gerekli yerde ve sayıda döner sermaye işletmesi kurmak amacıyla iki milyar lira nakit sermaye tahsis edilmiştir.

Döner sermaye, Kurum bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerle, aynî yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

(Thtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

*Atamalar*

MADDE 17. — Genel Müdür, Genel Müdür yardımcıları ve Birinci Hukuk Müşaviri 23.4.1981 tarihli 2451 sayılı Kanun hükümlerine göre müşterek kararla; Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürü ile Kurumun 1 - 4 üncü derecedeki kadrolarına Genel Müdürün teklifi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının onayı ile diğer kadrolara Genel Müdürün onayı ile atama yapılır.

Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü kadrolarına yapılacak atamalarda Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürünün görüşü alınır.

Genel Müdür ve iki yardımcısı, 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (e), (f), (g) ve (h) bentlerinde sayılan daire başkanları, Sosyal Hizmetler Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürü ve yardımcısı tercihan sosyal hizmetler alanında yükseköğrenim görmüş olanlar arasından atanır.

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

**Mali Hükümler**

*Kurumun gelirleri*

MADDE 18. — Kurumun gelirleri şunlardır :

- a) Genel Bütçeden yapılacak Hazine yardımı,
- b) Döner sermaye gelirleri,
- c) Kuruma ait taşınır veya taşınmaz mallardan elde edilecek her çeşit gelirler,
- d) Kurum tarafından veya kurum yararına başka kuruluşlar ya da gerçek ve tüzelkişilerce düzenlenecek sosyal faaliyetler ile her türlü teşebbüs gelirleri ,
- e) Gerçek ve tüzelkişilerle uluslararası resmî ve özel kuruluşlar ve yabancı benzer kuruluşlar tarafından Kuruma yapılacak aynı ve nakdî taşınır ve taşınmaz her çeşit bağışlar ve bunların gelirleri,
- f) Türk Tarih Kurumunca toplanacak kurban derisi, fitre, zekât gelirlerinden Kuruma ayrılan paylar,
- g) Belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde düzenlenen fuar, festival, sergi ve benzeri yerlere giriş biletlerine, Bakanlar Kurulunca tespit edilen miktarda yapıştırılacak sosyal yardım pulu gelirleri,
- h) Kanunla kurulmuş olan Spor - Toto, Millî Piyango gibi şans oyunları tertip eden kuruluşların aylık hâsılatlarının % 1'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler,
- ı) 26.5.1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 103 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca belediyelerce yapılacak yardımlar,
- j) İl özel idareleri bütçelerine bir önceki yıl ödeneklerinin % 5'inden az olmamak üzere konulacak yardımlar,
- k) Kanunla kurulan döner sermaye işletmelerinin (Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olanlar hariç) yıllık brüt hâsılatlarının % 1'inin Kuruma aktarılmasıyla elde edilecek gelirler.

Yukarıda sayılan gelirlerden (h) ve (k) bentlerinde belirtilenler, hâsılatın elde edilmesini takip eden ayın son gününe kadar, (ı) ve (j) bentlerinde belirtilenler, üçer aylık devreler itibarıyla ve bu devreleri takip eden on gün içinde Kuruma ödenmek zorundadır. Bu süreler içinde ödemelerin yapılmasından ilgili kurum ve kuruluşların yetkili amirleri ile saymanları ortaklaşa sorumlu olup, ödemelerin geciktirilmesi halinde ödenmesi gereken miktarlar % 5 cezaî faizle birlikte kendilerinden tahsil olunur.

*Döner sermaye*

MADDE 19. — Kuruma, bu Kanunda öngörülen temel ve sürekli görevlere bağlı olarak ortaya çıkan üretim ve hizmet faaliyetlerini sürdürebilmek için gerekli yerde ve sayıda döner sermaye işletmesi kurmak amacıyla iki milyar lira sermaye tahsis edilmiştir.

Döner sermaye, Kurum bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye ile sınırlı olmaksızın tahsis olunan sermaye tutarına eklenir.

Döner sermayeye verilecek malların bedeli tahsis olunan sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye işlemleri, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa tabi değildir.

Döner sermayenin hangi alan ve kuruluşlarda kurulacağı ile işletilmesine, hesap usullerine, alım satım işlemlerine ilişkin kurallar Maliye ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte düzenlenecek bir yönetmelikte belirtilir.

Döner sermayenin işletilmesinden doğan kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaşınca ya kadar döner sermayeye eklenir.

Ödenmiş sermaye bu tutarı bulduktan sonra kârlar, izleyen malî yılın 4 üncü ay sonuna kadar katma bütçeye gelir kaydedilmek üzere Kurum Saymanlığına yatırılır. Süresinde saymanlığa yatırılmayan kârlar döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil olunur.

Döner sermaye ile yapılan işlerden doğan gelir ve giderler için malî yılı izleyen 4 ay içinde düzenlenecek bilanço ve ekleri, gelir ve gider belgeleri ile birlikte Sayıştay Başkanlığına; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Döner sermaye için belirtilen iş ve hizmetlere ilişkin giderlerle, yalnız döner sermaye işlerinde çalıştırılacak personelin her türlü giderleri döner sermayeden karşılanır.

*Malî kolaylıklar*

MADDE 15. — a) Kurum ve kuruluşlarına yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler vergi, resim ve harçlardan muaftır. Bağış, yardım ve vasiyetlerin kullanılmasında bağış, yardım ve vasiyet yapanların koydukları ve kanunlara göre geçerli sayılan kayıtlara ve şartlara uyulur.

b) Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Kurum ve kuruluşlarına makbuz karşılığında yapılacak nakdî bağışlar Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları hükümlerine göre yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden ve kurum kazancından indirilir.

c) Kurum ve kuruluşlarınca hizmetin gereği olarak ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar yurt içinde bulunmamak veya üretimi yapılmamak şartıyla gümrük vergisi ve buna bağlı vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu muafiyet hükümleri bağış ve yardım yoluyla gelen aynı cins malzemeler için şart-sız olarak uygulanır.

d) Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna Kanunlarla verilmiş olan imtiyazlar, Kurum için de aynen uygulanır.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

**Çeşitli Hükümler**

*Tespit ve inceleme*

MADDE 16. — Korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişilerin tespiti ve incelenmesinde Kurum görevlidir.

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında köy ve mahalle muhtarları ile genel zabıta ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye ile sınırlı olmaksızın tahsis olunan sermaye tutarına eklenir.

Döner sermayeye verilecek malların bedeli tahsis olunan sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye işlemleri, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanununa tabi değildir.

Döner sermayenin hangi alan ve kuruluşlarda kurulacağı ile işletilmesine, hesap usullerine, alım satım işlemlerine ilişkin kurallar Maliye ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte düzenlenecek bir yönetmelikte belirtilir.

Döner sermayenin işletilmesinden doğan kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaşıncaya kadar döner sermayeye eklenir.

Ödenmiş sermaye bu tutarı bulduktan sonra kârlar, izleyen malî yılın MART ayı sonuna kadar katma bütçeye gelir kaydedilmek üzere Kurum Saymanlığına yatırılır. Süresinde saymanlığa yatırılmayan kârlar döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil olunur.

Döner sermaye ile yapılan işlerden doğan gelir ve giderler için malî yılı izleyen 4 ay içinde düzenlenecek bilanço ve ekleri, gelir ve gider belgeleri ile birlikte Sayıştay Başkanlığına; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Döner sermaye için belirtilen iş ve hizmetlere ilişkin giderlerle, yalnız döner sermaye işlerinde çalıştırılacak personelin her türlü giderleri döner sermayeden karşılanır.

Döner sermaye saymanları Kurumun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca atanır.

*Mali kolaylıklar*

MADDE 20. —a) Kurum ve kuruluşlarına yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler vergi, resim ve harçlardan muaftır. Bağış, yardım ve vasiyetlerin kullanılmasında bağış, yardım ve vasiyet yapanların koydukları ve kanunlara göre geçerli sayılan kayıtlara ve şartlara uyulur.

b) Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Kurum ve kuruluşlarına makbuz karşılığında yapılacak nakdî bağışlar Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları hükümlerine göre yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden ve kurum kazancından indirilir.

c) Kurum ve kuruluşlarınca hizmetin gereği olarak ithal edilen makine, teçhizat, malzeme ve yayınlar gümrük vergisi ve buna bağlı vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu muafiyet hükümleri bağış ve yardım yoluyla gelen aynı cins malzemeler için şartsız olarak uygulanır.

d) Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumuna Kanunlarla verilmiş olan imtiyazlar, Kurum için de aynen uygulanır.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

**Tespit, İnceleme ve Koruma**

*Tespit ve inceleme*

MADDE 21. — Kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir.

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahallî mülkî amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*Korunma kararı*

MADDE 17. — Korunmaya muhtaç çocukların kurum sorumluluğunda bakılıp yetiştirilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir.

Kurum yaptığı inceleme sonucu, haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk gördüğü çocukları mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında bakım altına alınır.

*Korunma kararının süresi ve kaldırılması*

MADDE 18. — Korunma kararlarının genel olarak çocuk reşit olana kadar devam eder, Ancak, bu kararlar gerekli görülen durumlarda kurum yetkililerinin önerisi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan önce kaldırılabilceği gibi reşit olduktan sonra da zorunlu hallerde çocuğun rızası alınmak şartıyla devamı hususunda karar verilebilir. Kurum, korunma kararı kalkan çocukların toplum içinde izlenmesinden ve desteklenmesinden de sorumludur.

*Korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması*

MADDE 19. — Okul çağındaki korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri ya da bir meslek sahibi edilmeleri Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kuruluşlarına ait okullarda gerçekleştirilir. İlk öğrenimini tamamlayan korunmaya muhtaç çocuklardan yetenekli görülenlerin daha ileri düzeyde öğrenim yapmak üzere üst okullara devamı, ilgili Bakanlık ve kuruluşlarca yeterli kontenjan ayrılmak suretiyle öncelik ile sağlanır.

Kör, sağır, konuşma özürlü, ortopedik ve diğer bedensel sakatlar ile akli ve ruhi yönden özürlü ve benzeri durumda olup da özel eğitime ihtiyaç gösteren korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Millî Eğitim Bakanlığınca tesis edilen okullarda yerine getirilir.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

#### *Korunma kararı*

MADDE 22. — Korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu kanun hükümlerine göre Kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler Kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir.

Haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahallî mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır.

#### *Koruyucu aile*

MADDE 23. — Mahkemece korunma kararı alınan korunmaya muhtaç çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda olduğu kadar Kurumun denetim ve gözetiminde bir «Koruyucu Aile» tarafından da yerine getirilebilir. Koruyucu Aile, korunmaya muhtaç çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini gönnüllü olarak üstlenebileceği gibi Kurumca tespit edilecek ve ödenecek bir ücret karşılığında da yapabilir.

Koruyucu ailelerin seçimine, çocukla ilgili sorumluluklarına, Kurumla olan ilişkilerine, hizmetin işleyişine ve aileye bu hizmeti karşılığı ödenecek ücrete ilişkin esaslar bir yönetmelikle düzenlenir.

#### *Korunma kararının süresi ve kaldırılması*

MADDE 24. — Korunma kararı genel olarak çocuk reşit olana kadar devam eder. Ancak bu karar, korunma kararına neden olan şartların ortadan kalkması halinde Kurum yetkililerinin önerisi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan önce kaldırılabileceği gibi reşit olduktan sonra da çocuğun rızası alınmak şartıyla devamı hususunda karar verilebilir. Reşit olduktan sonra korunma kararının devamı aşağıda belirtilen şartlara bağlıdır.

a) 18 yaşını tamamlamış olan korunmaya muhtaç çocuklardan;

1. Ortaöğrenime devam edenlerin 20 yaşına kadar,

2. Yükseköğrenime devam edenlerin 25 yaşına kadar korunma kararları uzatılabilir.

b) Öğrenime devam etmeyen 18 yaşını doldurmuş çocukların bir iş veya meslek sahibi edilerek kendi kendilerine yeterli olabilmelerinin sağlanması amacıyla 20 yaşına kadar korunma kararları uzatılabilir.

Bunlardan korunma kararı kalkmış, ancak tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumda bulunan kız çocukları, Kurumca himaye olunur. Bu çocukların emek karşılığı iase, ibate ve harçlıkları Kurumca karşılanmak kaydıyla Kurum hizmetlerinde çalışmaları da sağlanabilir.

c) Bedensel, zihinsel ve ruhsal sakatlıkları nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda bulunan ve çalışmaktan aciz olan çocukların korunma kararı uzatılır.

Korunma kararı kalkan çocukların Kurumla ilişkilerinin devamı sağlanır, bu çocuklara gerektiğinde imkânlar ölçüsünde Kurumca yardımcı olunur.

#### *Korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması veya meslek sahibi yapılmaları*

MADDE 25. — Okul çağındaki korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kurumlarına ait okullarda gerçekleştirilir.

Herhangi bir nedenle okula devam etme imkânı bulamayan çocuklar, kamu ve özel işyerlerinde ücret mukabilinde çalıştırılarak bir meslek sahibi yapılır. Bu şekilde çalıştırılan çocukların ücretlerinin yurt idarelerince tespit edilen miktarı kendilerine harçlık olarak verilir. Geri kalan miktar aybaşını takip eden on gün içinde millî bankalarda çocuk namına açtırılan hesaba yatırılır. Çocuğun ücretinin başlama zamanı ve miktarı, yurt idaresi ile işveren arasında mahallî örf ve rayice göre tespit olunur. Bu konuya ilişkin hususlar bir yönetmelikle belirlenir.

Kör, sağır, konuşma özürlü, ortopedik ve diğer bedensel sakatlar ile zihinsel ve ruhsal yönden özürlü ve benzeri durumda olup da özel eğitime ihtiyaç gösteren korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Millî Eğitim Bakanlığınca tesis edilen okullarda yerine getirilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*Mirasın kuruma geçmesi*

MADDE 20. — Kuruma bağlı kuruluşlarda bakılmakta iken mirasçı bırakmaksızın ölen kimselerin mirası kuruma geçer, Kurum terekenin borcundan ancak; kendisine geçen mallar ölçüsünde sorumlu olur.

*Haciz, devir ve temlik ayrıcalığı*

MADDE 21. — Bu Kanun gereğince korunmaya ve yardıma muhtaç aile ve kişilere yapılacak ödemeler ve sağlanacak yardımlar başkasına devir, temlik ve haciz edilemez.

*Dava açma hakkı*

MADDE 22. — Kurum, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Medenî Kanun hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak ve ödediği yardım paraları ile aynı yardımların tutarını ve diğer her türlü giderleri bu kişilerden istemek hakkına sahiptir.

*Kurumun malları*

MADDE 23. — Kurumun mal, para ve para hükmündeki evrak ve senetleri ile vesair malları Devlet malı hükmündedir. Bunlar üzerinde suç işleyen memurlar bu suçlardan dolayı Devlet Memurları gibi cezalandırılır. Kurumun alacakları Devlet alacağı derecesinde imtiyazlıdır.

Kurum hakkında iflas hükümleri yürümez.

Kuruma ait taşınmaz malların satış ve devrinde Maliye Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

*Kurumun teşkilatı bulunmayan yerlerde hizmetin yürütülmesi*

MADDE 24. — Kurum, teşkilatlanması bütün yurtda tamamlanıncaya kadar, ihtiyaç duyulan alan ve konularda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilatı ve diğer birimleriyle işbirliği halinde gerekli hizmetlerin yerine getirilmesini sağlar.



(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

*Korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç sakat, yaşlı ve diğer kişilere ilişkin hususlar*

MADDE 26. — Korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, sakat, yaşlı ve diğer kişilerin tespiti, incelenmesi ve bunların sosyal hizmetlerden yararlandırılmasına ilişkin esaslar bir yönetmelikle düzenlenir.

*Cezai sorumluluk*

MADDE 27. — Bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmet kuruluşlarında muhafaza ve bakımlarına terk edilen şahıslara karşı herhangi bir suç işleyen kuruluş görevlileri hakkında, bu suç nedeniyle genel hükümlere göre verilecek muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezaları üçte bir oranında artırılarak hükümlenir.

### BEŞİNCİ BÖLÜM

#### Kurumla İlgili Özel Hükümler

*Mirasın kuruma geçmesi*

MADDE 28. — Kuruma bağlı kuruluşlarda bakılmakta iken mirasçı bırakmaksızın ölen kimselerin mirası kuruma geçer. Kurum terekenin borcundan ancak; kendisine geçen mallar ölçüsünde sorumlu olur.

*Haciz, devir ve temlik ayrıcalığı*

MADDE 29. — Bu Kanun gereğince korunmaya ve yardıma muhtaç aile ve kişilere yapılacak ödemeler ve sağlanacak yardımlar başkasına devir, temlik ve haciz edilemez.

*Dava açma hakkı*

MADDE 30. — Kurum, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahiptir.

*Kurumun malları*

MADDE 31. — Kurumun malları Devlet malı hükmündedir. Kurumun alacakları Devlet alacağı derecesinde imtiyazlıdır.

Kuruma ait taşınmaz malların satış ve devrinde, Maliye Bakanlığından izin alınması zorunludur.

*Evlenme yardımı*

MADDE 32. — Kuruma ait sosyal hizmet kuruluşlarında koruma kararı devam eden kız çocuklarından evlenenlere çeyiz ihtiyaçlarını karşılamak ve bir defaya mahsus olmak üzere en yüksek Devlet memuru aylığının birbuçuk katı tutarında evlenme yardımı yapılır. Bu yardım hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*Kurumun sembolü*

MADDE 25. — Kurum beyaz zemin üzerindeki kırmızı renkli yıldız içinde beyaz renkli ay esas alınmak suretiyle, Kurumun temel amaç ve görevlerine uygun olarak sembolize edilir.

*Onurlandırma*

MADDE 26. — Kuruma maddî ve manevî büyük hizmet ve katkılarda bulunan özel ve tüzelkişiler, yönetmelikçe belirlenecek esaslara uygun olarak madalya veya diğer şekillerde onurlandırılır ve bunların adı Kurumun onur levhası ve listelerine işlenir.

*Sosyal Hizmetler Enstitüsü*

MADDE 27. — 12.6.1959 tarih ve 7355 sayılı Kanunla kurulan Sosyal Hizmetler Enstitüsü kuruma bağlanmıştır. Kurum, Sosyal Hizmetler Enstitüsünün idarî ve bilimsel işlerini düzenlemek ve denetimini yapmakla yetkilidir.

*Yönetmelikler*

MADDE 28. — Merkez ve Taşra Teşkilatı ile kuruluşların görev, sorumluluk ve işleyişleri, görevlilerin yetki ve sorumlulukları, atanacaklarda aranacak nitelikler; bu Kanun gereğince yapılacak her türlü yardım ve hizmetlerin kapsamı, hizmetlerin uygulanışı, kimlerin hangi şartlarla nasıl ve ne ölçüde yardım ve hizmetlerden yararlanacağı, yardımların ödeme ve durdurulmasının şekil ve esasları; sosyal yardım pullarının şekli, dağıtımı, bedellerinin tahsili ile diğer gelirlerinin tahsil usul ve esasları, bu konuda kişi ve kurumların görev ve sorumlulukları; kamu kuruluşları, belediyeler, İl özel idareleri ile gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine ait sosyal hizmet kuruluşları ile ilgili olarak bu Kanunla Kuruma verilen görevlere ilişkin esaslar en geç bir yıl içinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

*Kurumun sembolü*

MADDE 33. — Kurum, temel amaç ve görevlerine uygun olarak varlığı sona eren Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun sembolü de dikkate alınarak sembolize edilir.

Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun sembolü hiçbir kurum ve kuruluş tarafından kullanılamaz ve ictibas edilemez.

**ALTINCI BÖLÜM**

**Çeşitli Hükümler**

*Açılış izni ve standartlar*

MADDE 34. — Kurum dışındaki Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiler ve özel hukuk tüzelkişilerince bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmet kuruluşlarının kurulmasına ve açılış izinlerinin verilmesine, varsa ücret tariflerinin tespitine ilişkin usul ve esaslar ile bu kuruluşların hizmet ve personel standartları bir yönetmelikle düzenlenir.

Sosyal hizmet kuruluşlarını kuranlar ve işletenler bu yönetmelik hükümlerine uymakla yükümlüdürler.

*Denetleme esasları*

MADDE 35. — Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiler ve özel hukuk tüzelkişileri tarafından işletilen sosyal hizmet kuruluşlarının 34 üncü maddede yer alan yönetmelik esaslarına uygunluğu Kurumun kontrol ve denetlemesine tabidir.

Sosyal hizmet kuruluşları yılda en az bir defa Kurumca denetlenir.

İlgililer kontrol ve denetlemeler sırasında denetleme heyetine her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Kontrol ve denetlemeye ilişkin esaslar yönetmelikle düzenlenir.

*Onurlandırma*

MADDE 36. — Kurumca yürütülmekte olan sosyal hizmet faaliyetlerine gerçek ve tüzelkişilerin her türlü maddi ve manevi katkı ve katılımın sağlanmasına ilişkin esaslar ile Kuruma büyük hizmet ve katkıları geçenlerin onurlandırılması işlemleri bir yönetmelikle düzenlenir.

*Yönetmelikler*

MADDE 37. — Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler en geç altı ay içinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanarak yürürlüğe konulur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

*Yürürlükten kaldırma*

**MADDE 29. —** 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanununda ve 4862 sayılı Kunana Bağlı 1 ve 2 sayılı Cetvellerde Değişiklikler Yapılmasına Dair 25.4.1963 tarih ve 225 sayılı Kanunun Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünün Kuruluşu Hakkındaki 1 inci Maddesinin (b) fıkrası, 15.5.1957 tarih ve 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmış, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde faaliyeti sürdürülecek olan Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun işleyişi ve varlığına son verilmiştir.

**BEŞİNCİ BÖLÜM**

**Geçici Hükümler**

**GEÇİCİ MADDE 1. —** Bu Kanunun yayımı tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünce işletilen veya yatırım programlarında yer alıp halen inşaatları sürdürülen kreş ve gündüz bakımevleri, huzurevleri, rehabilitasyon merkezleri; Devlet yatırım programları çerçevesinde yaptırılmış bulunan ya da Kanun yürürlüğe girdiği tarihte inşa edilmekte olan çocuk bakım ve yetiştirme yurtları; İller Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve bunlara bağlı çocuk bakım ve yetiştirme yurtları ile her türlü kuruluşları; varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun genel merkezi, il merkezi, bağımsız şube, şube bağımsız kol ve kollarına ait tüm büro, müessese ve işletmeleri; bunların döner sermayeleri; tüm taşınır taşınmaz malları, alacak ve borçları ile Kuruma devrolunur.

Devir işlemleri genel hükümlere göre ve mahallî mülkî amirinin veya görevlendireceği yardımcılarının gözetiminde yapılır. Bunlardan Hazine mülkleri dışında kalan tüzelkişilere ait taşınmaz mallar Kurum adına tescil olunur. Devir ve ferağ işlemleri her türlü harç ve vergiden muaftır.

Kuruma devrolunacak kuruluş ve işletmeler, devir işlemleri tamamlanıncaya kadar mahallî mülkî amirleri gözetiminde eski mevzuata göre yönetilirler.

**GEÇİCİ MADDE 2. —** a) Kuruma devredilen hizmetleri yürüten personelden halen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliklerinin mevcut kadrolarında bulunan personel bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde kadroları ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna devredilir. Bu şekilde devredilen kadrolar Başbakanlık Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığına bildirilir.

b) Varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda halen çalışmakta olanlardan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda memur statüsü ile göreve devam etmek isteyenlerden durumları memur olmaya elverişli olanlar bu Kanunun yayımından sonraki üç ay içinde başvurmaları kaydıyla, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri derece tavanını aşmamak ve memurluğa girişteki sınav şartı aranmaksızın 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek geçici 1, 2 ve 3 üncü maddeleri hükümleri ve 20.2.1979 tarihli 2182 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunanlar için ayrıca sözkonusu Kanun hükümleri ile varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda geçirdikleri hizmetlerinin her yılı bir kademe her üç yılı bir derece sayılmak üzere derece ve kademeleri tespit edilmek suretiyle ve münhasıran bunlar için Devlet Personel Dairesinin uygun görüşü ve Maliye Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile ihdas edilecek memur kadrolarına intibak ettirilerek atanırlar.

c) Varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda çalışıp da yukarıdaki (b) fıkrasına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda çalıştırılmasına hukukî olanak bulunmayanlarla iş akti feshedilenlerin ve ilk iki ay içinde kendi rızaları ile ayrılmak isteyenlerin başvurularının değerlendirilmesi sonunda kıdem tazminatları, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunca ödenir.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

*Yürürlükten kaldırma*

**MADDE 38. —** Aşağıda sayılan;

- a) 15.5.1957 tarih ve 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun,
  - b) 12.6.1959 tarih ve 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun,
  - c) 25.4.1963 tarih ve 225 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanununda ve 4862 sayılı Kanuna Bağlı (1) ve (2) sayılı Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1 inci maddesinin (b) bendi,
  - d) Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun teşkiline ait mevzuat,
  - e) Diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri,
- Yürürlükten kaldırılmıştır.

**YEDİNCİ BÖLÜM**

**Geçici Hükümler**

**GEÇİCİ MADDE 1. —** Bu Kanunun yayımı tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünce işletilen veya yatırım programlarında yer alıp halen inşaatları sürdürülen kreş ve gündüz bakımevleri, huzurevleri, rehabilitasyon merkezleri; Devlet yatırım programları çerçevesinde yaptırılmış bulunan ya da Kanun yürürlüğe girdiği tarihte inşa edilmekte olan çocuk bakım ve yetiştirme yurtları; İller Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve bunlara bağlı çocuk bakım ve yetiştirme yurtları ile her türlü kuruluşları; varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun genel merkezi, il merkezi, bağımsız şube, şube, bağımsız kol ve kollarına ait tüm büro, kuruluş ve işletmeleri; bunların döner sermayeleri; tüm taşınır taşınmaz malları, alacak ve borçları ile Kuruma devrolunur.

Devir işlemleri genel hükümlere göre ve mahallî mülkî amirinin veya görevlendireceği yardımcılarının gözetiminde yapılır. Bunlardan Hazine mülkleri dışında kalan ve hizmetleri Kurumca devralınan tüzelkişilere ait taşınmaz mallar Kurum adına tescil olunur. Devir ve ferağ işlemleri her türlü harç ve vergiden muaftır.

Kuruma devrolunacak kuruluş ve işletmeler, devir işlemleri tamamlanıncaya kadar mahallî mülkî amirleri gözetiminde eski mevzuata göre yönetilirler.

Devir işlemleri en geç 31 Aralık 1983 tarihine kadar tamamlanır.

**GEÇİCİ MADDE 2. —** Varlığı sona eren Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun Genel Merkez, İl Merkezi, bağımsız şube, bağımsız kol ve kollarına ait tüm taşınmaz mallarına ilişkin kira sözleşmeleri bu Kanunun yayımı tarihinden altı ay sonra sona erer. Bu süre bitiminde rayiç bedele uygun olarak tespit edilen yeni kira bedeli ile taşınmazı eski kiracının kiralamaya tercih hakkı vardır. Bu hakkın Kurumun yapacağı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde kullanılması şarttır.

Belirtilen süre içinde bu hakkını kullanmayan ve taşınmazı tahliye etmeyen kiracıların tahliyeleri icra memurluğundan istenebilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

**GEÇİCİ MADDE 3.** — 1983 malî yılı sonuna kadar, devrolunan hizmetlerin aksamadan yürütülmesini sağlamak üzere;

- a) Devrolunan hizmetlerden Genel Bütçe içinde yer alanlarla ilgili harcamalar genel bütçeden,
- b) Koruma birlikleri ile ilgili harcamalar Kurumca belirlenecek yeni esaslarda dikkate alınarak kendi bütçelerinden,
- c) Varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumundan devrolunan hizmetlerle ilgili harcamalar Kurumca belirlenecek yeni esaslar da dikkate alınarak mevcut muhasebe ve bütçeleme esaslarına göre; Harcamaya devam olunur.

Yıl içinde elde edilecek her türlü gelirin 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 55 inci maddesine göre genel bütçe içinde kullanımı sağlanır.

## **ALTINCI BÖLÜM**

### **Yürürlük ve Yürütme**

#### *Yürürlük*

**MADDE 30.** — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### *Yürütme*

**MADDE 31.** — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

**GEÇİCİ MADDE 3.** — Kuruma devredilen hizmetlerle ilgili olarak; Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve İl Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri ve bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlara ait iptal edilen kadrolar Ekli I sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar Kurum hizmetlerinde kullanılmak üzere, ekli II sayılı cetveldeki kadrolar ihdas edilmiştir.

İhdas edilen kadroların dağıtımı yapıncaya kadar, iptal edilen kadrolarda fiilen çalışmakta olan memurların aylıkları kaldırılan kadrolara istinaden ödenmeye devam olunur.

Kadro dağıtımı sonunda; işgal etmekte oldukları kadro derece ve unvanları değişmeyenler ile kadro derecesi değiştirilenlerden 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre yeni derecelerine atanma şartlarını taşıyanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başkaca bir işleme gerek kalmaksızın bu kadrolara atanmış sayılırlar. Bunun dışında kalan personel ise yürürlükteki mevzuata göre yeni kadrolara atanır.

**GEÇİCİ MADDE 4.** — Bu Kanunun yayımı tarihinde Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunda çalışmakta olanlar, bu Kurumda geçirdikleri hizmetlerinin her bir yılı bir kademe, her üç yılı da bir derece sayılmak suretiyle 12 Şubat 1982 tarih 2595 sayılı Kanunun geçici 9 uncu maddesi esaslarına göre ancak 3 ay içinde, yazılı müracaat şartı aranmaksızın Kurum kadrolarına intibak ettirilirlar.

İntibak işlemleri sırasında; ilkököl mezunu olmayanlar ilkököl mezunu gibi işleme tabi tutulurlar.

İntibak süresi içinde ayrılanların tazminatları Kurumca ödenir.

**GEÇİCİ MADDE 5.** — Devrolunan hizmetlerin aksamadan yürütülmesini sağlamak üzere;

a) Devrolunan hizmetlerden Genel Bütçe içinde yer alanlarla ilgili harcamaların genel bütçeden,

b) Koruma birlikleri ile ilgili harcamaların Kurumca belirlenecek yeni esaslarda dikkate alınarak kendi bütçelerinden,

c) Varlığı sona erdirilen Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumundan devrolunan hizmetlerle ilgili harcamaların Kurumca belirlenecek yeni esaslar da dikkate alınarak mevcut muhasebe ve bütçeleme esaslarına göre kendi bütçelerinden,

Yapılmasına 1983 mali yılı sonuna kadar devam olunur.

Devrolunan döner sermayelere ilişkin işlemler ilgili yönetmelikler çıkarılıncaya kadar eski mevzuatlarına göre Kurum ve valilerin denetim ve gözetiminde yürütülür.

**GEÇİCİ MADDE 6.** — Kurum, tespit edeceği hizmet önceliklerine göre gerekli görülen illerden başlayarak taşra teşkilatının kuruluşunu, Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş yıl içinde tamamlar.

Bu süre içinde, taşra teşkilatının kurulmadığı illerde, Kurumun sorumluluğundaki hizmetler İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüklerince yerine getirilir.

## **SEKİZİNCİ BÖLÜM**

### **Yürürlük ve Yürütme**

#### **Yürürlük**

**MADDE 39.** — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### **Yürütme**

**MADDE 40.** — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.





KOMİSYONUN TEKLİFİNE BAĞLI CETVELLER

I SAYILI CETVEL

İPTAL EDİLEN KADROLAR

| KURUMU                 | KADRO UNVANI | SINIFI | DERECESİ           | ADEDİ      |
|------------------------|--------------|--------|--------------------|------------|
| Millî Eğitim Bakanlığı | Öğretmen     | E.Ö.H. | 1                  | 1          |
|                        | »            | »      | 2                  | 8          |
|                        | »            | »      | 3                  | 66         |
|                        | »            | »      | 4                  | 64         |
|                        |              |        | <b>T O P L A M</b> | <b>139</b> |

D E R E C E L E R

|                   |        | 5         | 6          | 7          | 8          | 9          | 10        | 11       | 12        | 13       | 14       | 15       | TOPLAM     |
|-------------------|--------|-----------|------------|------------|------------|------------|-----------|----------|-----------|----------|----------|----------|------------|
| Öğretmen          | E.Ö.H. | 97        | 109        | 149        | 205        | 171        | 61        | —        | —         | —        | —        | —        | 792        |
| Sayman            | G.İ.H. | —         | —          | —          | —          | 1          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Muhasip           | »      | —         | —          | —          | 1          | —          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Ambar Memuru      | »      | —         | —          | —          | —          | 2          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 2          |
| Memur             | »      | —         | —          | —          | —          | 2          | 1         | —        | 2         | 2        | —        | —        | 7          |
| Daktilo           | »      | —         | —          | 1          | —          | 1          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 2          |
| Kâtip             | »      | —         | —          | —          | —          | —          | —         | —        | —         | —        | 1        | —        | 1          |
| Şoför             | »      | —         | —          | 1          | —          | —          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Terzi             | »      | —         | —          | 1          | —          | —          | —         | —        | 1         | —        | —        | —        | 2          |
| Teknisyen         | T.H.S. | —         | —          | 1          | —          | —          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Hemşire           | S.H.S. | —         | —          | —          | —          | —          | 3         | 3        | —         | —        | —        | —        | 6          |
| Sağlık Memuru     | »      | —         | 1          | —          | —          | —          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Aşçı              | Y.H.S. | —         | —          | 1          | —          | —          | —         | —        | 1         | 1        | —        | —        | 3          |
| Aşçı Yardımcısı   | »      | —         | —          | —          | —          | —          | 1         | —        | —         | —        | —        | 1        | 2          |
| Bulaşıkçı         | »      | —         | —          | —          | —          | —          | —         | —        | —         | 1        | 1        | —        | 2          |
| Çamaşırcı         | »      | —         | —          | —          | —          | —          | —         | —        | 1         | —        | —        | 1        | 2          |
| Gece Bekçisi      | »      | —         | —          | —          | —          | 1          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Kaloriferci       | »      | —         | —          | —          | —          | 1          | —         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Marangoz          | »      | —         | —          | —          | —          | —          | —         | —        | 1         | —        | —        | —        | 1          |
| Çocuk Bakıcı Anne | »      | —         | —          | —          | —          | —          | —         | —        | —         | —        | 1        | —        | 1          |
| Mürebbiye         | »      | —         | —          | —          | —          | —          | 1         | —        | —         | —        | —        | —        | 1          |
| Hademe            | »      | —         | —          | —          | 1          | 4          | 5         | 1        | 8         | 3        | —        | 2        | 24         |
| <b>TOPLAM :</b>   |        | <b>97</b> | <b>110</b> | <b>154</b> | <b>207</b> | <b>183</b> | <b>72</b> | <b>4</b> | <b>14</b> | <b>7</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>855</b> |

| Kadro Unvanı                               | Sınıfı | Derecesi | Adedi      |
|--------------------------------------------|--------|----------|------------|
| Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı           | G.İ.H. | 1        | 1          |
| Öğretmen                                   | E.Ö.H. | 1        | 1          |
| Sosyal Hizmetler Dairesi Grup Başkanı      | G.İ.H. | 2        | 3          |
| Sosyal Hizmet Uzmanı                       | S.H.S. | 2        | 27         |
| Şube Müdürü                                | G.İ.H. | 3        | 7          |
| Sosyal Hizmetler Enstitüsü Müdürü          | G.İ.H. | 3        | 1          |
| Öğretmen                                   | E.Ö.H. | 3        | 2          |
| Sosyal Hizmet Uzmanı                       | S.H.S. | 3        | 28         |
| Sosyal Hizmet Kurumları Müdürü veya Tabibi | S.H.S. | 4        | 24         |
| Sosyal Hizmet Uzmanı                       | »      | 4        | 16         |
| Psikolog                                   | »      | 4        | 2          |
| Fizikoterapist                             | »      | 4        | 1          |
| Hemşire                                    | »      | 4        | 1          |
| <b>TOPLAM</b>                              |        |          | <b>114</b> |

D E R E C E L E R

|                               |        | 5  | 6  | 7  | 8   | 9  | 10 | 11 | 12  | 13 | 14 | 15 | TOPLAM |
|-------------------------------|--------|----|----|----|-----|----|----|----|-----|----|----|----|--------|
| Tabip (Uzman)                 | S.H.S. | 3  | 3  | —  | —   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 6      |
| Tabip                         | »      | 1  | 1  | 1  | —   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 3      |
| Sosyal Hizmet Uzmanı          | »      | 32 | 45 | 56 | 125 | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 258    |
| Diş Tabibi                    | »      | 1  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 1      |
| Eczacı                        | »      | 2  | —  | 1  | —   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 3      |
| Psikolog                      | »      | 6  | 4  | 6  | 25  | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 41     |
| Diyetisyen                    | »      | 5  | 3  | 2  | 11  | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 21     |
| Çocuk Gelişimi Eğitimi Uzmanı | »      | —  | 4  | 4  | 5   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 13     |
| Sağlık Eğitimcisi             | »      | —  | 1  | 1  | 1   | —  | —  | —  | —   | —  | —  | —  | 3      |
| Sağlık Memuru                 | »      | —  | —  | —  | —   | 1  | —  | —  | 2   | —  | —  | —  | 3      |
| Hemşire                       | »      | 5  | 5  | 8  | 15  | 20 | 25 | 30 | 170 | —  | —  | —  | 278    |



D E R E C E L E R

|                        |        | 5  | 6  | 7   | 8   | 9   | 10  | 11  | 12  | 13  | 14  | 15  | TOPLAM |
|------------------------|--------|----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|--------|
| Birlik Müdürü          | G.İ.H. | 4  | —  | —   | —   | —   | —   | —   | —   | —   | —   | —   | 4      |
| Birlik Saymanı         | »      | 2  | 4  | 5   | 9   | —   | 1   | 3   | 7   | —   | —   | —   | 31     |
| Birlik Sekreteri       | »      | 1  | —  | 5   | 1   | 5   | —   | 3   | 1   | —   | —   | —   | 16     |
| Birlik Muhasebecisi    | »      | 1  | 7  | 9   | 9   | —   | —   | —   | 1   | 1   | —   | —   | 28     |
| Ayniyat Saymanı        | »      | 9  | 5  | 6   | 5   | 1   | 2   | 11  | —   | —   | —   | —   | 39     |
| Ambar ve Depo          |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Memuru                 | »      | 3  | 3  | 12  | 21  | 6   | 15  | 7   | 10  | 8   | 5   | —   | 90     |
| Memur                  | »      | 1  | 2  | 6   | 10  | 11  | 12  | 2   | 6   | 6   | 1   | —   | 57     |
| Daktilo                | »      | —  | 2  | 5   | 11  | 7   | 5   | 5   | 8   | 2   | 3   | —   | 48     |
| Kâtip                  | »      | —  | 1  | —   | 2   | 1   | 3   | 1   | 3   | —   | —   | —   | 11     |
| Muhasebe Memuru        | »      | 1  | 1  | 2   | 4   | 2   | 1   | 1   | 5   | —   | —   | —   | 17     |
| Hesap Memuru           | »      | 3  | 2  | 5   | 4   | 1   | 7   | —   | 13  | —   | —   | —   | 35     |
| Şoför                  | »      | —  | —  | 4   | 7   | 5   | 5   | 4   | 19  | 14  | 6   | 8   | 72     |
| Terzi                  | »      | —  | 2  | 14  | 13  | 9   | 9   | 7   | 8   | 3   | 12  | 9   | 86     |
| Öğretmen               | E.Ö.H. | —  | 1  | 1   | —   | 1   | 1   | 1   | —   | —   | —   | —   | 5      |
| Teknisyen              | T.H.S. | —  | —  | 4   | 1   | 1   | 2   | 3   | 5   | 5   | —   | —   | 21     |
| Kaloriferci            | Y.H.S. | 1  | 1  | 6   | 5   | 8   | 7   | 13  | 3   | 6   | 7   | 12  | 69     |
| Kaloriferci Yardımcısı | »      | —  | —  | 2   | —   | 2   | 1   | 3   | 3   | 4   | 2   | 4   | 21     |
| Teknisyen              |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Yardımcısı             | »      | —  | 3  | 3   | 4   | 4   | 2   | 1   | 9   | 1   | 3   | 2   | 32     |
| Aşçı                   | »      | 2  | 5  | 35  | 5   | 9   | 8   | 10  | 10  | 15  | 4   | 7   | 110    |
| Aşçı Yardımcısı        | »      | 1  | 1  | 13  | 21  | 13  | 10  | 15  | 20  | 12  | 12  | 12  | 130    |
| Bulaşıkçı              | »      | —  | —  | 4   | 7   | 1   | 1   | 3   | 4   | 3   | 3   | 5   | 31     |
| Çamaşırcı              | »      | —  | —  | 3   | 8   | 9   | 9   | 9   | 12  | 12  | 12  | 4   | 78     |
| Bekçi                  | »      | —  | 5  | 9   | 12  | 8   | 9   | 14  | 9   | 12  | 15  | 19  | 112    |
| Bahçıvan               | »      | —  | 2  | 7   | 7   | 1   | 2   | 1   | 1   | —   | 2   | 1   | 24     |
| Berber                 | »      | —  | —  | —   | —   | —   | —   | 1   | 1   | —   | —   | —   | 2      |
| Mürebbiye              | »      | —  | —  | —   | 1   | 5   | 7   | 10  | 7   | 1   | —   | —   | 31     |
| Çocuk Bakıcı Anne      | »      | —  | 1  | 4   | 5   | 23  | 25  | 27  | 34  | 26  | 37  | 71  | 253    |
| Hademe                 | »      | 2  | 7  | 40  | 43  | 44  | 30  | 44  | 69  | 68  | 76  | 78  | 501    |
| Korunmaya              |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Muhtaç Çocukları       |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| İdare Birlikleri       |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Döner Sermaye          |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Depo ve Ambar          |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Memuru                 | »      | —  | —  | —   | —   | —   | —   | —   | —   | —   | 1   | —   | 1      |
| Veznedar               | »      | —  | —  | —   | 1   | 1   | —   | —   | —   | 1   | —   | —   | 3      |
| Döner Sermaye          |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     |        |
| Teknisyeni             | »      | —  | —  | 2   | —   | —   | —   | —   | 1   | —   | —   | 2   | 5      |
| TOPLAM :               |        | 31 | 55 | 206 | 216 | 180 | 174 | 199 | 272 | 200 | 201 | 234 | 1968   |
| (1-4) GENEL TOPLAM :   |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     | 254    |
| (1-15) GENEL TOPLAM :  |        |    |    |     |     |     |     |     |     |     |     |     | 6222   |

II SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR

| Kurumu            | Kadro Unvanı               | Sınıfı  | Derecesi | Adedi | Ek Göstergesi |
|-------------------|----------------------------|---------|----------|-------|---------------|
| Sosyal Hizmetler  | Genel Müdür                | G.İ.H.  | 1        | 1     | 500           |
| ve Çocuk Esirgeme | Genel Müdür Yardımcısı     | »       | 1        | 3     | 400           |
| Kurumu Genel      | Daire Başkanı              | »       | 1        | 7     | 300           |
| Müdürlüğü         | Teftiş Kurulu Başkanı      | »       | 1        | 1     | 300           |
|                   | Hukuk Müşaviri             | »       | 1        | 1     | 300           |
|                   | Sosyal Hizmetler Eğitim    |         |          |       |               |
|                   | ve Araştırma Merkezi       |         |          |       |               |
|                   | Müdürü                     | »       | 1        | 1     | 300           |
|                   | İl Sosyal Hizmetler        |         |          |       |               |
|                   | Müdürü                     | »       | 1        | 3     | 300           |
|                   | Uzman Tabip, Tabip         | S.H.S.  | 1        | 7     |               |
|                   | Sosyal Hizmet Uzmanı       | »       | 1        | 15    |               |
|                   | Öğretmen                   | E.Ö.H.  | 1        | 2     |               |
|                   | Müşavir Müfettiş           | G.İ.H.  | 2        | 1     |               |
|                   | İl Sosyal Hizmetler        |         |          |       |               |
|                   | Müdürü                     | »       | 2        | 16    | 200           |
|                   | Sosyal Hizmet Kuruluşları  |         |          |       |               |
|                   | Müdürü                     | »       | 2        | 16    | 200           |
|                   | Uzman Tabip, Tabip         | S.H.S.  | 2        | 11    |               |
|                   | Sosyal Hizmet Uzmanı       | »       | 2        | 35    |               |
|                   | Psikolog                   | »       | 2        | 2     |               |
|                   | Avukat                     | Av.H.S. | 2        | 1     |               |
|                   | Öğretmen                   | E.Ö.H.  | 2        | 8     |               |
|                   | Baş Müfettiş               | G.İ.H.  | 3        | 2     |               |
|                   | İl Sosyal Hizmetler Müdürü | »       | 3        | 48    | 100           |
|                   | Sosyal Hizmet Kuruluşları  |         |          |       |               |
|                   | Müdürü                     | »       | 3        | 27    | 100           |
|                   | Şube Müdürü                | »       | 3        | 12    | 100           |
|                   | Yüksek Mühendis, Mühendis, |         |          |       |               |
|                   | Yüksek Mimar, Mimar        | T.H.S.  | 3        | 1     |               |